

CIF SATIŞLARDA KURULACAK SİGORTA SÖZLEŞMESİ VE SATIŞ BEDELİNİN ÖDENMEMESİNİN SİGORTA KONUSU MENFAAT BAKIMINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

INSURANCE CONTRACT IN CIF SALES AND EVALUATION OF NON-PAYMENT OF
THE SALES PRICE IN TERMS OF THE INSURED INTEREST

Aslıhan SEVİNÇ KUYUCU*

Makale Bilgi

Gönderilme: 13/09/2020
Kabul: 28/12/2020

Anahtar Kelimeler

CIF Satış,
Sigortalanabilir
Menfaat,
Hasarın Geçişi,
Satış Bedeli.

Article Info

Received: 13/09/2020
Accepted: 28/12/2020

Keywords

CIF Sales,
Insurable Interest,
Passing of Risk,
Sale Price.

Özet

Uluslararası ticari satışlarda sıklıkla tercih edilen CIF terimi, satış sözleşmesinin tarafları arasında çok sayıda hususu belirli hâle getirir. CIF teriminde satış konusu eşyanın taşınmasına ve sigorta ettirilmesine ilişkin yükümlülükler satıcı tarafından üstlenilir. Deniz yolu ile gerçekleştirilen taşımada eşyanın deniz tehlikeleri ile karşı karşıya bulunması sebebiyle sigorta sözleşmesi oldukça önemlidir. CIF teriminde sigorta sözleşmesinin özellikleri hem terimde tespit edilmiştir hem de sigorta hukukunun temel prensipleri bu konuda belirleyici olmaktadır. Kurulan sigorta sözleşmesinde en önemli hususlardan birisi sözleşmenin konusudur. Sözleşmenin konusu satış sözleşmesinde hasara katlanma yükümlülüğü ile sıkı bir bağlantı içindedir. Sözleşmenin konusunun doğru belirlenmemesi satıcının satış sözleşmesini ihlâlini teşkil etmenin yanında sözleşmenin geçerliliği, sigortacının halef sıfatı gibi çok sayıda hususta sorunların ortaya çıkmasına sebep olmaktadır. Çalışmada kısaca CIF satış sözleşmelerinden bahsedildikten sonra, Incoterms 2020 dikkate alınarak CIF satışlarda kurulacak sigorta sözleşmelerinin özellikleri incelenecek, sözleşmenin konusunu teşkil eden menfaat kavramı hasara katlanma yükümlülüğü ile bağlantı kurularak açıklanacak ve satış bedelinin ödenmesi bakımından yargı kararları dikkate alınarak değerlendirme yapılacaktır.

Abstract

CIF sale contracts, as a frequently preferred contract term in international commercial sales, is used to specify many issues between parties of the sales contract. Under CIF sale contracts, seller undertakes the liabilities such as carriage and insurance of the goods. The insurance contract carries a lot of significance as the carriage of goods by sea includes threats arising from the sea itself. Not only CIF sale contracts defines the main principles of the insurance contract within itself, but also the main principles of insurance law stipulate the issue. The subject of the contract is one of the main topics of the insurance contract. The subject of the contract is strictly related to the liability of loss under the sales contract. Failure in determination on the subject of the contract is not only a breach of the contract by the seller but also causes many problems related to validity of the contract or the insurer's succession. This study includes first a brief explanation of CIF sale contracts, then an explanation of the benefit concept, as the subject of the contract, which includes also the relation with the liability of loss taking in regard the Incoterms 2020 and finally an evaluation taking into consideration of judicial decisions related to payment of the sales price.

I. GİRİŞ

Sigorta hukukunda çok önemli bir yere sahip olan menfaat kavramı CIF¹ satış sözleşmelerinde hasara katlanma yükümlülüğünün satıcıdan alıcıya geçmesine göre özellikle dikkat edilmesi gereken bir unsurdur. Menfaatin sahibinin belirlenmesi hasar kavramına verilecek anlam ve hasarın geçişi ile ilişkilidir. CIF satışlarda sigorta sözleşmelerine konu edilecek menfaatin sigorta hukukundaki prensiplere göre isabetli şekilde belirlenememesi, sigortacının geçerli olmayan sözleşmeye dayalı olarak tazminat ödemesine sebep olabilmektedir. Yargı kararlarında sigortacının yaptığı ödemelerin yerindeliği hasara katlanma yükümlülüğünün yanında satış bedelinin ödenmesi ile de ilişkilendirilmekte ve menfaat kavramı ile bağdaşmayan sonuçlara ulaşıldığı görülmektedir.

Milletlerarası Ticaret Odası (MTO) tarafından 01.01.2020 tarihinde yürürlüğe konulan Incoterms 2020, CIF teriminde sigorta sözleşmesine ilişkin ayrıntılı ve açıklayıcı düzenlemelere yer vermiştir. Bu düzenlemeler sigorta sözleşmesinin niteliğine, özelliklerine ve konusuna sigorta hukuku prensiplerini dikkate alacak şekilde ışık tutmaktadır.

Makalede Incoterms 2020 CIF terimi gereğince satıcının kurmakla yükümlü olduğu sigorta sözleşmesine ilişkin açıklamalara yer verildikten sonra, sigorta hukukunda menfaat kavramı ve CIF terimindeki hasar kavramı arasındaki bağlantı aydınlatılacaktır. CIF satışlarda sigortalanabilir menfaat belirlenip satış bedelinin ödenmemesinin menfaat kavramı üzerinde etki doğurup doğurmadığı irdelenerek yargı kararları değerlendirilecektir.

II. INCOTERMS VE CIF SATIŞ SÖZLEŞMELERİNİN INCOTERMS UYGULAMASINDAKİ YERİ

Deniz aşırı satış sözleşmelerinde² satış konusu malın bir yerden başka bir yere taşınması, gümrük işlemlerinin yapılması, malların taşıma rizikolarına karşı sigorta edilmesi³ ve doğrudan alıcı yerine bir taşıyana teslim ediliyor olması taraflar arasında kararlaştırılması gereken çok sayıda hususu ortaya çıkarmaktadır. Deniz aşırı satışlarda taraflar sözleşme metinlerini elektronik yöntemlerle teati ederek veya uzun süreli ticari ilişkilerin söz konusu olduğu hâllerde sözlü olarak kurabilmektedir⁴. Sözleşmelerdeki yabancılık unsuru, uyumsuzlukların çözümünde uygulanacak hukukun belirlenmesi sorununu doğurmakta ve yeknesaklık ihtiyacı ortaya çıkmaktadır⁵.

Incoterms, deniz aşırı satış sözleşmelerinde ayrıntılı olarak kararlaştırılması gereken sözleşme hükümlerini belirleyen, tarafların her sözleşmede ayrıntılı müzakereler yapması ihtiyacını ortadan kaldıran ve sözleşmeden doğan çok sayıda uyumsuzluğun çözümünde yeknesak yorum sağlanmasını amaçlayan uluslararası terimlerdir⁶. Terimler satış sözleşmelerinin

¹ Cost, Insurance, Freight.

² Deniz aşırı satış sözleşmesi kavramı ve gelişimi için bkz.: KALPSÜZ, Turgut: Deniz aşırı Satışlar (Giriş-Boşaltmada Satışlar), Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, Yayın No: 65, Ankara, 1967, s.3-25. Incoterms'in uygulama alanı bulacağı uluslararası ticari sözleşme kavramı ve tabii olduğu hükümler için ayrıca bkz.: KAULADIS, Nicholas: Principles of Law Relating to International Trade, Springer, United States of America, 2006, s.75 vd.

³ Bkz: ODEKE, Ademuni: "Insurance of CIF and Related Contracts Under INCOTERMS, Anglo-American and Other Common Law Jurisdictions (Part I)", European Insurance Law Review, (3), 2016, s.22.

⁴ HERMANN, Adolf H.: International Trade Terms, Standard Terms for Contracts for the International Sale of Goods, Graham&Trotman, London/Dordrecht/Boston, 1994, s.xvii.

⁵ Bu ihtiyaç uluslararası sözleşmeler ve terimler ile karşılanmaktadır.: BERMAN, Harold J./KAUFMAN, Colin: "The Law of International Commerce Transactions (Lex Mercatoria)", Harvard International Law Journal, 19(1), 1978, s.221; HANNOLD, John: "The United Nations Commission on International Trade Law: Mission and Methods", The American Journal of Comparative Law, 1979, 27(2/3), s.201-211. (<https://www.jstor.org>) (Erişim Tarihi: 14.05.2020). Uluslararası ticari sözleşmeleri düzenleyen sözleşme hükümleri ancak milli hukukların etkisi en aza indirgenerek uygulandığında yeknesaklık ihtiyacını karşılamaktadır. Deniz aşırı satış sözleşmelerine uygulanacak kurallara duyulan ihtiyaca ilişkin bkz.: LISTA, Andrea: International Commercial Sales: The Sale of Goods On Shipment Terms, Informa Law, London, 2017, s.1 vd. Ticari sözleşmelere eklenen yeknesak kurallar dışında, kararlaştırılmayan hususlarda ulusal hukukun sözleşmeye dahil ettiği şartlar bulunmaktadır. İngiliz Hukuku için bkz.: KAULADIS, s.153 vd. Türk Hukuku'nun uygulama alanı bulacağı hâllerde TBK m.219 gereğince satılarda bulunması gereken özellikler bu şartlardandır. Bkz.: ZEVLİLİLER, Aydın/GÖKYAYLA, K. Emre: Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, Turhan Kitabevi, Ankara, 2014, s.118 vd.

⁶ ÜLGEN, Hüseyin/HELVACI, Mehmet/KAYA, Arslan/NOMER ERTAN, N. Fusun: Ticari İşletme Hukuku, İstanbul, 2019, s.322.; SEVINÇ KUYUCU, Aslıhan: INCOTERMS (Uluslararası Ticari Terimler), Filiz Kitabevi, İstanbul, 2011, s.19; SÜZEL, Cüneyt: Deniz Ticareti Hukukunda Taşıtan ve Yükleten, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2014, s.102-103. Incoterms, deniz aşırı satışları tüm yönleriyle düzenlemekte; eşyanın teslimi, taşıma ve sigorta sözleşmelerinin kurulması, masraflar ve hasarın geçişine ilişkin kurallar getirmektedir.: RAMBERG, Jan: ICC Guide to Incoterms 2010, Understanding and Practical Use, ICC Publication No: 720E, Paris, 2011, s.17-19.

tarafları için genelgeçer anlamı bulunan, güvenilir sözleşme şartları olarak kullanılmaktadır⁷. Ticari hayatın ihtiyaçlarına göre MTO tarafından belli aralıklarla yenilenmesi, terimlerin uluslararası ticaretteki güvenilirliğini devam ettirmesini sağlamaktadır⁸.

Incoterms 2020’de deniz ve iç su taşımalarına özgü terimler FAS, FOB, CFR ve CIF olarak belirlenmiştir⁹. EXW, FCA, CPT, CIP, DAP, DPU ve DDP terimlerinin ise her tür taşımada kullanılmaları mümkündür¹⁰.

CIF satış sözleşmeleri, alıcının eşyanın taşınmasına ve sigorta ettirilmesine ilişkin sözleşmelerin kurulması aşamalarında fiilen yer almak yerine bunlara ilişkin masrafları karşılamayı tercih ettiği, yabancı olduğu ihraç ülkesinin gümrük işlemlerini yerine getirme zorunluluğundan kurtulmak istediği hâllerde kurulan sözleşmelerdendir. Bu yönüyle alıcı bakımından satış bedeli yüksek olmasına rağmen, işlem yapma zorunluluğu diğer birçok satış türüne göre daha az olan bir satış türüdür¹¹. CIF satışlarda satıcı temel olarak satış konusu malları tedarik etmek, malların ihracı için gerekli işlemleri yapmak, taşıma ve sigorta sözleşmelerini kurmak, malları teslim etmek, malların kontrolünü, ambalajlanmasını ve işaretlenmesini sağlamak ile yükümlüdür. Alıcının temel yükümlülükleri ise satış bedelini ödemek ve ithal işlemlerini yapmaktır¹². CIF satışlarda satıcı teslim borcunu yüklenme limanında ifa etmiş sayıldığından yüklemeye satış söz konusudur¹³.

III. CIF SATIŞLARDA KURULACAK SİGORTA SÖZLEŞMESİ

A. CIF Satışlarda Kurulacak Sigorta Sözleşmesinin Türü

Denizcilik rizikoları deniz yolu ile yapılan taşımaları diğer taşıma türlerine göre özellikli ve riskli hâle getirmektedir. Deniz yolu ile yapılan taşımalarda malların söz konusu rizikolara karşı teminat altına alınması oldukça önemlidir. Teminat ihtiyacı tarihi gelişim içinde çeşitli metodlarla karşılanmış¹⁴; sigorta bu metodların sonucusu olmuştur. Günümüzde sigorta teminatı sağlanması sözleşmenin tarafları için en önemli hususlardan birisidir¹⁵.

Incoterms 2020 CIF dibacesinde “*satıcının, alıcının mallara ilişkin ziya ve hasar riskine karşı, yüklenme limanından asgari varma limanına kadar sigorta sözleşmesi*” yapmak zorunda olduğu açıklanmıştır. 6762 Sayılı Türk Ticaret Kanunu’nun “Deniz Ticareti” başlıklı Dördüncü Kitabı’nın Dördüncü Faslı’nda “Denizcilik Rizikolarına Karşı Sigortalar” başlığı altında geminin veya yükün denizcilik rizikolarını salimen geçirmesinde para ile ölçülebilir bir menfaati olan kimsenin bu menfaatini sigorta ettirebileceği hüküm altına alınmıştır (eTTK m.1339). 6102 Sayılı TTK’da denizcilik sigortalarına ilişkin ayrı hükümler yer almamakla birlikte¹⁶, CIF satış

⁷ SEVİNÇ KUYUCU, s.11; ÜLGEN/HELVACI/KAYA/NOMER ERTAN, s.332.

⁸ Incoterms’in ortaya çıkışı ve uluslararası ticaretin yeni ihtiyaçlarına göre yenilenmesine ilişkin bkz.: SEVİNÇ KUYUCU, s.19-21; ÜLGEN/HELVACI/KAYA/NOMER ERTAN, s.332; RAMBERG, Jan: “INCOTERMS 2010”, European Journal of Law Reform, (13), 2011, s.380 vd.; ERDEM, Ercüment: Incoterms 2010, Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Prof. Dr. Köksal Bayraktar’a Armağan, (1), 2010, s.219-221; POROY, Reha/YASAMAN, Hamdi: Ticari İşletme Hukuku, İstanbul, 2018, s.198-199; RAMBERG, Incoterms 2010, s.8 vd.

⁹ INCOTERMS 2020 by the Chamber of Commerce (ICC), Paris, 2019, ICC Yayın No: 723 ET, s.10-11. CIF satışlar 6762 Sayılı Türk Ticaret Kanunu’nda “Sif Satış” başlığı altında 1139-1158. maddeler arasında ayrıntılı şekilde düzenlenmiştir. 6102 Sayılı TTK’da bu düzenlemeye yer verilmemiştir.

¹⁰ INCOTERMS 2020 by the Chamber of Commerce (ICC), s.10-11. Denizaşırı satışlarda sıklıkla kullanılan CIF ile FOB terimlerini karşılaştırdığımızda CIF teriminde satıcı daha fazla yükümlülük üstlendiğinden bir malın CIF satış fiyatının FOB satış fiyatına göre daha yüksek belirlendiği görülmektedir.: ODEKE, s.20-21. Sigorta priminin mal bedelinin içinde bulunması CIF satışın karakteristik bir özelliğidir: ERDEM, Ercüment, SIF Satışlar, CIF Sales, Beta Yayınları, İstanbul, 1999, s.119.

¹¹ THAYER, Philip W.: C.I.F. Contracts in International Commerce, 53 Harv. L. Rev., (792), 1940, s.792-794; SASSOON, David M.: C.I.F and F.O.B. Contracts, Sweet and Maxwell, London, 1995, s.3-4.

¹² RAMBERG, Incoterms 2010, s.199 vd.; ERDEM, s.69 vd. CIP ve CFR terimleri CIF terimi ile benzerlik göstermekle beraber CFR teriminde satıcı sigorta sözleşmesi kurma yükümlülüğü altında değildir. CIP terimi ise tüm taşıma türlerinde kullanılabilen bir terim olmasıyla CIF teriminden ayrılır.: ERDEM, Ercüment: Milletlerarası Ticaret Hukuku, İstanbul, 2020, s.144; ERDEM, Incoterms 2010, s.230-231; POROY/YASAMAN, s.200.

¹³ ERDEM, s.53; KALPSÜZ, s.257.

¹⁴ Deniz sigortalarının özellikli durumu ve teminat ihtiyacının karşılanması metodlarının gelişimine ilişkin bkz.: GÜRSES, Özlem: Marine Insurance Law (Marine Insurance), Routledge, New York, 2017, s.1 vd.; DUNT, John: Marine Cargo Insurance, Informa Law, 2016, s.1 vd.; YAZICIOĞLU, Emine: Tekne Sigortası Sözleşmesi, İstanbul, 2003, s.4 vd.; ŞEKER, Zehra: Deniz Yoluyla Yük Taşınmasında Sigorta Himayesinin Kapsamı, Beta Yayınları, İstanbul, 2001, s.1 vd.

¹⁵ ODEKE, s.23.

¹⁶ Eleştirisi için bkz.: YAZICIOĞLU, Emine: “Türk Ticaret Kanunu Tasarısı’nın “Sigorta Hukuku” Kitabındaki Hükümler Hakkında Bazı Değerlendirmeler, Türk Ticaret Kanunu Taslağı, Sigorta Hukuku Dergisi, (1), 2005, s.79-82.

sözleşmelerinde satıcının kuracağı sigorta sözleşmesinin, yükün deniz yolu ile taşınması sırasında denizcilik rizikolarının gerçekleşmesi sonucunda sigortacının sigortalının zararlarını gidermeyi üstlendiği yük sigortası sözleşmesi olduğu belirlenmektedir¹⁷. Sigortacı rizikonun gerçekleşmesiyle sigortalının mal varlığında ortaya çıkacak zararı gidermeyi üstlendiğinden sözleşme aktif zarar sigortasıdır¹⁸.

CIF A5 hükmünde sigorta hukukunun çok sayıda temel prensibine işaret edilmiştir. Bunlar, sigortalanabilir menfaate sahip kişinin sözleşmede sigortalı olarak belirlenmesi, bu kişiye sigortacıya doğrudan dava hakkının tanınması ve mal üzerindeki menfaatin el değiştirebilmesidir. Kanımızca CIF A5'te CIF teriminin teslim ve hasarın intikaline ilişkin diğer düzenlemeleri dikkate alınarak sigortalanabilir menfaate kimlerin sahip olabileceğinin değerlendirilmesi ve sözleşmenin bu esaslara göre kurulması gerekliliğine dikkat çekilmektedir¹⁹. Incoterms CIF 2020 teriminin açıklamasının 8. maddesinde ve sigortaya ilişkin şemada sigorta sözleşmesinin hasarın geçişi ile olan bağlantısına vurgu yapılmıştır²⁰. CIF terimine ilişkin açıklamadan ve terimin "Sigorta" başlıklı A5 hükmünden yola çıkıldığında yük sigortası sözleşmesinin tarafları, niteliği ve kapsamına ilişkin önemli sonuçlara varılmaktadır.

B. Sözleşmenin Tarafları ve İlgilileri

CIF teriminde, sigorta sözleşmesinin kurulması satıcıya ait bir yükümlülük olarak düzenlenmiştir. Incoterms 2000 CIF A3b, Incoterms 2010 CIF A3b ve Incoterms 2020 CIF A5 hükümlerinde, satıcının malların deniz yolu ile taşınması rizikolarına karşı sigorta sözleşmesi kurmak zorunda olduğu düzenlenmiştir²¹.

CIF satışlarda yük sigortası sözleşmesinin primi satış bedeli içinde alıcıdan tahsil edilir. Satıcı, her ne kadar sigorta primini alıcıdan tahsil etmiş olsa da, söz konusu sigorta sözleşmesini alıcıyı temsilen değil kendi namına kurmakta olduğundan sigorta ettiren sıfatına sahip olan taraftır²².

CIF Incoterms 2020 dibacesinde "*alıcının mallara ilişkin zıya ve hasar riskine karşı*" ifadesi yer alsa da, CIF A5 hükmüne göre satıcının kuracağı yük sigortası sözleşmesine alıcının veya mallara ilişkin sigortalanabilir menfaati olan diğer kişilerin menfaati konu edilmelidir. Bu durumda satıcının kuracağı sigorta sözleşmesinde sigortalı sıfatı satıcıya değil alıcıya ya da malların hasara veya zıyaa uğraması hâlinde ortaya çıkan zarar kimin mal varlığını etkileyecek ise ona ait olmalıdır²³.

C. Sözleşmenin Niteliği

CIF terimine göre kurulacak sigorta sözleşmesi satış ve taşıma konusu malın hasara veya zıyaa uğraması olasılığına karşı teminat sağlamayı amaçlar. CIF A5 hükmüne göre kurulacak sigorta sözleşmesi eşyanın terimde belirtilen teslim noktasından varma yerine kadar taşınmasını kapsamalıdır. CIF A2 hükmüne göre malların gemiye yüklenmesi ile teslim gerçekleşmiş²⁴ ve CIF A3 hükmüne göre teslim ile birlikte mallara ilişkin hasara katlanma yükümlülüğü alıcıya geçmiş olduğundan sigorta ettiren sıfatına sahip olan satıcı kendisinin değil, bir başkasının yararlanacağı sigorta sözleşmesi kurmaktadır²⁵.

TTK m.1454'e göre, sigorta ettiren üçüncü bir kişinin menfaatini onun adını belirterek veya belirtmeyerek sigorta ettirebilir ve bu durumda başkası lehine sigorta söz konusu olur. Belirtilmelidir ki, başkası lehine sigortada sigorta ettiren bir başkasının maruz kalacağı rizikolar

¹⁷ YAZICIOĞLU, s.13; SEVİNÇ KUYUCU, s.133.

¹⁸ KENDER, Rayegan: Türkiye'de Hususi Sigorta Hukuku, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2017, s.222-223; CAN, Mertol: Türk Özel Sigorta Hukuku, Cilt I, Adalet Yayınevi, Ankara, 2018, s.33; MÖLLER, Hans, "Menfaat ve Değerlendirilmesi, Çev.: Fırat ÖZTAN, BATİDER, IV (2), 1967, s.258.

¹⁹ Buna karşılık CIF teriminde sigorta ettiren ve sigortacı arasındaki ilişkilerin açıkça düzenlenmediği vurgulanmalıdır.

²⁰ Incoterms 2020 by the Chamber of Commerce (ICC), s.125.

²¹ Incoterms 2000, Ticari Terimlerle İlgili ICC'nin Resmi Kurallar İçin Açıklamalar, ICC Yayın No: 560, s.66; Incoterms 2020 by the Chamber of Commerce (ICC), s.128.

²² Sigorta ettiren kavramına ilişkin bkz.: CAN, s.34; KENDER, s.230; YAZICIOĞLU, Emine/ŞEKER ÖĞÜZ, Zehra: Sigorta Hukuku, Filiz Kitabevi, İstanbul, 2019, s.83. Satıcının CIF sözleşmeye eklenmiş bir vekâlet sözleşmesi gereğince alıcının vekili olarak sigorta sözleşmesini kurduğu yönündeki görüş günümüzde tamamıyla terk edilmiştir. Bu görüş satış bedelinden ayrı olarak sigorta primi tahsilini gerektirdiğinden CIF satışın karakteristiğine aykırıdır.: ERDEM, s.119.

²³ CAN, s.34; ERDEM, s.122; KENDER, s.235; YAZICIOĞLU/ŞEKER ÖĞÜZ, s.86.

²⁴ CIF teriminde teslimle ilişkin değerlendirmeler için: THAYER, s.807-810.

²⁵ SASSOON, s.155-156; ERDEM, s.120; THAYER, s.811; RAMBERG, Incoterms 2010, s.34.

için sigortacı ile sözleşme kurar²⁶ ve sözleşme konusu rizikonun gerçekleşmesi hâlinde sigorta ettirenin değil sigortalının menfaati zedelenmelidir²⁷. TBK m.129 anlamında başkası yararına sözleşmenin önemli bir görünüm biçimi olan CIF satış gereği kurulan başkası lehine sigorta sözleşmesinde, satıcı bakımından alıcının menfaatini korumak zorunluluğunun dayanağı satış sözleşmesidir²⁸.

CIF A5 hükmünde sigortacının kuracağı sigorta sözleşmesinde alıcının veya mallar üzerinde menfaati bulunan kimsenin sigortacıya doğrudan başvurabilmesinin gerektiği öngörülmüştür²⁹. Sigortalı, sigorta sözleşmesinden sigortacıya karşı yöneltebileceği bağımsız bir talep hakkı kazanmalıdır³⁰. Şu hâlde kurulacak sigorta sözleşmesi tam üçüncü kişi yararına sözleşme olmalıdır³¹.

TTK m.1454 hükmünde sigorta sözleşmesinden doğan hakların sigortalıya ait olduğu ifade edilmiş, sigortalının aksine sözleşme olmaması hâlinde tazminatın ödenmesini sigortacıdan isteyebileceği ve sigortacıyı dava edebileceği hüküm altına alınmıştır. CIF A5 hükmüne göre kurulacak başkası lehine sigorta sözleşmesi tam üçüncü kişi yararına bir sözleşmedir³². TTK m.1454'te sigortalının sigortacıya tazminat talebiyle başvurma hakkına aksi kararlaştırılmadıkça sahip olacağı kabul edilmiştir³³. Dolayısıyla yük sigortasının Türk Hukukuna tabi olması hâlinde CIF A5 hükmündeki gerekliliğin yerine getirilmesi için sözleşmeye sigortalı alıcının sigortacıdan tazminat talep hakkına sahip olacağına ilişkin özel bir şart konulmasına gerek bulunmamaktadır³⁴. Kanunda belirtildiği üzere, sigortalı alıcının sigortacıdan tazminat talep edemeyeceğine ilişkin bir şart konulması, diğer bir anlatımla sözleşmenin üçüncü kişi yararına eksik sözleşme olarak kurulması hâlinde satıcı CIF A5 hükmünü ihlâl etmiş olur. Tam üçüncü kişi yararına sözleşme olan başkası lehine sigortada, TBK m.129/2 uyarınca alıcının talep hakkının geri alınması da satıcının sözleşmeyi ihlâli anlamına gelecektir³⁵.

²⁶ ÜNAN, Samim: Türk Ticaret Kanunu Şerhi, Altıncı Kitap, Sigorta Hukuku, Cilt II, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2016, s.25-26; SAYHAN, İsmet: Sigorta Sözleşmelerinin Konusu: Aşkın Sigorta, Eksik Sigorta, Sigorta Tazminatının Hesaplanması, Ankara, 2001, S.109; LANGHEID, Theo/WANDT, Manfred: Münchener Kommentar zum Versicherungsvertragsgesetz, Band 1, Systematische Darstellungen Erläuterungen zum EGVVG §§ 1-99 VVG, Verlag c. h. Beck, München, 2010, Vor § 43, Nr. 1.

²⁷ KENDER, s.235; ÜNAN, s.25.

²⁸ ÜNAN, s.26; LANGHEID/WANDT, Vor § 43, Nr. 1; ERDEM, s.119; SASSOON, s.155. TTK m.1454'ün kenar başlığı "Başkası Lehine Sigorta" olsa ve bu terminolojinin seçilme sebebi 6098 Sayılı TBK ile uyum sağlanması olsa da dolaylı temsil ilişkisine de dikkat çekecek "başkası yararına" veya "başkası hesabına" sigorta ifadesi bu sözleşmeyi daha doğru şekilde anlatmaktadır.: CAN, s.34-35. "Başkası yararına" ifadesinin isabetli olduğu yönünde bkz.: ÜNAN, s.26. Çalışmada "başkası yararına" ifadesini kullanmayı tercih ediyoruz. "Başkası lehine sigorta" kavramına ilişkin ayrıca bkz.: ÇEKER, Mustafa: 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanununa Göre Sigorta Hukuku, Karahan Kitabevi, Adana, 2016, s.142-145.

²⁹ Incoterms 2020 by the Chamber of Commerce (ICC), s.125.

³⁰ Tam üçüncü kişi yararına sözleşmede TBK m.129/2 uyarınca yararlanılan ifayı talep hakkını kullanacağını borçluya bildirene kadar alacaklı borçluyu ibra edebileceği gibi yararlanana değiştirmesi de mümkündür.: AKYOL, ŞENER: Tam Üçüncü Şahıs Yararına Sözleşme, Fakülteler Matbaası, İstanbul, 1976, s.148 vd.; OĞUZMAN, M.Kemal/ÖZ, M.Turgut: Borçlar Hukuku, Genel Hükümler, C.2, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2018, s.457-459. Bkz.: SASSOON, s.189.

³¹ Başkası hesabına sigortanın eksik sözleşme olarak kurulması hâlinde sigorta ettirenin sigortacıya karşı durumu hakkında bkz.: ÜNAN, s.34. CIF satışlarda CIF A4 hükmü gereğince kurulan navlun sözleşmesi de üçüncü kişi yararına sözleşme niteliğindedir.: RABE, Dieter/BAHNSEN, Kay Uwe: Seehandelsrecht, Fünftes Buch des Handelsgesetzbuches mit Nebenvorschriften und Internationalen Übereinkommen,, C.H. Beck, München, 2018, § 481, Nr. 13; WÜSTENDÖRFER, Hans: Neuzeitliches Seehandelsrecht mit besonderer Berücksichtigung des angloamerikanischen und internationalen Rechts, zweite durchgesehene und verbesserte Auflage, Tübingen, 1950, s.226; HERBER, Rolf: Seehandelsrecht, Systematische Darstellung, 2. Auflage, De Gruyter, Berlin/Boston, 2016, s.262.

³² CAN, s.36. Gerçek üçüncü kişi yararına sözleşme (echter Vertrag zugunsten Dritter) ve Hak Bahşeden Üçüncü Kişi Yararına Sözleşme (berechtigender/unechter Vertrag zugunsten Dritter) kavramları için bkz.: AKYOL, s.23 vd.; OĞUZMAN/ÖZ, C. II, s.443-444.

³³ TBK m.129'da benimsenmiş esas ile TTK m.1454'teki esas birbirine zittir. TBK m.129'da yararına sözleşme kurulan üçüncü kişinin borçluya karşı talep hakkına sahip olması istisna iken, TTK m.1454 hükmünde bu hak kural hâline getirilmiştir. İki hükmün karşılaştırılması için bkz.: ÜNAN, s.31. Başkası hesabına sigortanın eksik sözleşme olarak kurulması hakkında bkz.: ÜNAN, s.34.

³⁴ CAN, s.36.

³⁵ Kanımızca her iki hâl de sözleşme ihlâli niteliğindedir. Cantiere Meccanico Brindisino v. Constant kararında, alıcının satış konusu eşyanın uğradığı zarardan dolayı sigortacıya başvurarak zararını tazmin ettirememesi hâlinde satış sözleşmesinin ihlâl edildiğine ve satıcının alıcının zararlarını karşılamakla yükümlü olduğuna hükmedilmiştir. SASSOON, s.190-191, Nr. 223'ten naklen: Cantiere Meccanico Brindisino v. Constant (1912) 17 Com.Cas.182.

TTK m.1452/1’de yer verilen “sigorta sözleşmesinden doğan haklar” ifadesi sigorta sözleşmesinden doğan tüm hakları çağırırsa da bu hakların yalnızca tazminat talebine ilişkin olduğu kabul edilmelidir³⁶. Sigorta sözleşmesinin tarafı olan satıcının bu sıfatla sahip olduğu tüm hakların sigortalıya devredilmesi söz konusu değildir. CIF A5 hükmünde de “alıcının veya mallara ilişkin sigortalı bir menfaati olan diğer kişilerin doğrudan sigortacıya başvurması” ifadesiyle amaçlanan rizikonun meydana gelmesi ve bu kişinin bir zararının söz konusu olması hâlinde zararın tazminini sigortacıdan talep edebilmesi olduğu kabul edilmelidir; zira sigorta ettiren satıcının sigortacıya karşı sahip olduğu hakların sigortalı tarafından kullanılmasında CIF satış bakımından bir fayda bulunmamaktadır³⁷.

Satıcının kurduğu yük sigortası sözleşmesinde alıcının ismen belirtilmesi hâlinde³⁸ sözleşmenin başkası lehine kurulmuş olup olmadığı, diğer bir ifade ile sigorta ettirenin sözleşmede adı belirtilen kimseyi temsilen sözleşmeyi kurup kurmadığı hususunda tereddüt edilmesi hâlinde TTK m.1454/2’ye göre sözleşmenin satıcı tarafından alıcıyı temsilen değil, kendi namına kurulduğu kabul edilir³⁹. TTK m.1454/2, yük sigortası sözleşmesinin başkası lehine kurulmuş olup olmadığına muğlak olması hâlinde devreye girecektir. Kanımızca satış sözleşmesinin CIF esasına göre kurulmuş olması sözleşmenin adı belirtilen alıcı hesabına kurulmuş olduğu yönünde ortaya çıkabilecek tereddütlerin önüne geçmenin yanında başlı başına bir yorum gereği olarak da kabul edilebilir. CIF satışlarda sigorta sözleşmesi kurma yükümlülüğünün doğrudan satış sözleşmesinden kaynaklandığı, bir vekâlet ilişkisine dayanmadığı benimsendiğinden⁴⁰ sözleşmenin alıcı hesabına kurulduğu yönünde TTK m.1454/2 uygulanmaksızın da bir yorum yapılabilir⁴¹.

CIF terimine göre, sigorta sözleşmesinin kimin olacağı onun lehine sigorta olarak kurulması mümkündür⁴². TTK m.1454/3’te sigortanın kimin menfaati için yapıldığının sözleşmede açık bırakılabileceği, böyle bir sözleşmenin üçüncü kişi lehine yaptırıldığı anlaşılırsa başkası lehine sigortaya ilişkin 2. fıkranın uygulama alanı bulacağı hüküm altına alınmıştır. Kimin olacağı onun hesabına sigorta sözleşmesinin kurulduğu anda menfaatin kime ait olduğu belirsiz olduğundan veya menfaat sahibinin değişme ihtimali bulunduğu⁴³, sözleşmenin sigorta ettirenin hesabına mı yoksa başkası hesabına mı yapıldığı hususunda belirsizlik vardır; bu belirsizlik riziko gerçekleştiğinde ortadan kalkar⁴⁴. Sözleşmede kimin menfaatinin teminat altına

³⁶ ÜNAN, s.31.

³⁷ Öte yandan satıcı sigorta sözleşmesinin geçerliliğini sürdürmesi için kullanılması mümkün olan tüm hakları kullanmak ve sözleşmenin geçerliliğini devam ettirmek zorundadır.: SASSOON, s.190-191.

³⁸ Kanun koyucunun TTK m.1454/2’de üçüncü kişinin adının belirtilmesinden bahsetmesi isabetli değildir. Üçüncü kişinin adının belirtilmediği hâllerde de sigorta ettirenin kendi adına ve başkası hesabına sözleşme kurduğu kabul edilmelidir.: ÜNAN, s.38. VVG § 43/2’de sözleşmenin başkası hesabına yapılmış olması hâlinde sözleşmede hesabına sözleşme kuralan kişinin adı belirtilmiş olsa dahi sigorta ettirenin sözleşmeyi o kişiyi temsilen değil kendi adına ve başkası hesabına yaptığının kabul edileceği hüküm altına alınmıştır. Bu hükmün bir yorum kuralı getirdiği, bir faraziye ortaya koymadığı kabul edilmektedir. Sözleşmenin başkası hesabına kurulup kurulmadığı hususunda öncelikle belirleyici olan menfaat unsuru olacaktır. Hükmünde düzenlenen yorum ancak tereddüt bulunması hâlinde geçerli olacaktır.: LANGHEID/WANDT, § 43, Nr. 32.

³⁹ VVG § 43/2’de de aynı düzenlemeye yer verilmiştir.: LANGHEID/WANDT, § 43, Nr. 35-36. Sözleşmenin başkası adına değil başkası hesabına kurulduğuna dair bkz.: ÇEKER, s.143-144.

⁴⁰ ERDEM, s.119.

⁴¹ TTK m.1454/2’ye ait gerekçede açıklama bulunmamaktadır. VVG § 43/2 ile kanun koyucunun yorum kuralı ile sigortalının sözleşmeden kaynaklanan hakları bakımından tasarruf yetkisinin korunmasını amaçladığı ifade edilmektedir.: LANGHEID/WANDT, § 43, Nr. 32.

⁴² Bunun CIF satışa en uygun çözüm olduğu yönünde: ÜNAN, s.25; AYGÖREN, Emine: Emtea Nakliyat Sigortaları, Marmara Üniversitesi Bankacılık ve Sigortacılık Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2005, s.13.

⁴³ ÜNAN, s.39; LANGHEID/WANDT, § 48, Nr. 1. Yolcular hesabına kurulan kaza sigortasında ilgili yolcunun, bir depoda saklanan mallar için yapılan sigortada rizikonun gerçekleştiği anda malların maliki kim ise onun sigorta konusu menfaate sahip olması kimin olacağı onun hesabına sigortanın örneklerindedir.: LANGHEID/WANDT, § 48, Nr. 5.

⁴⁴ YAZICIOĞLU, s.65; ÜNAN, s.39; SAYHAN, s.111. Kimin olacağı onun hesabına sigortada “menfaatin taşıyıcısı” ve “menfaatin sahibi” kavramları için bkz.: SAYHAN, s.111. Kimin olacağı onun hesabına sigorta TTK m.1454/1’de düzenlenen üçüncü kişinin menfaatinin adı belirtilmeden sözleşmeye konu edildiği sigortadan farklıdır. eTTK m.1342/1 ve 2’ye ilişkin bkz.: YAZICIOĞLU, s.65. Kimin olacağı onun hesabına sigortanın sigorta ettirenin kendi hesabına mı yoksa başkası hesabına mı kurulduğunun tespitinde belirleyici olacak ana dair Alman Hukuku’nda savunulan görüşlere ilişkin açıklamalar için: AYGÖREN, s.13-14. TTK m.1454/3 hükmü sigorta edilen menfaatin sahibinin değişmesi hâlinde sözleşmenin sona ereceğine dair TTK m.1470’in istisnası niteliğindedir. TTK m.1470’e göre menfaatin el değiştirmesinin sözleşmeye etkisi için bkz.: TAŞKIN, Melda: “Zarar Sigortalarında Menfaat Eksikliği”, BATİDER, XXXIII(1), 2017, s.276 vd.; BAĞRIACIK, Safiye Nur: “Sigorta Sözleşmesinde Sigorta Edilen Menfaatin Sahibinin Değişmesi”, İKÜHFD, 15(1), 2016, s.744 vd.

alındığı belirtilmese de muhtemel menfaat sahiplerinin hangi menfaatinin sözleşmeye konu edildiği açıklanmalıdır⁴⁵. Satıcının kuracağı yük sigortasının denizcilik rizikolarının gerçekleşmesi sebebiyle zarara uğrayan kimsenin, diğer bir anlatımla CIF terimi uyarınca hasara katlanan kimsenin sahip olduğu menfaati konu ettiği sözleşmeden anlaşılmalıdır. Öğretide CIF satışlarda satıcının kurduğu kimin olacağı onun hesabına yük sigortasının hasarın alıcıya geçmesi ile menfaat sahibinin değişmesi anına kadar satıcı hesabına, bu andan sonra alıcı hesabına sigorta olarak işlem görmesi gerektiği belirtilmektedir⁴⁶. Sözleşmenin satıcı hesabına kurulmuş sayılacağı dönemde de satıcının sahip olduğu menfaat, eşyaya ilişkin hasara katlanma yükümlülüğü altında olması gereği sahip olduğu menfaat olmalıdır. Sigorta sözleşmesinin kimin olacağı onun lehine kurulması, malların taşıma sırasında yeniden satılması ihtimalinde sigorta sözleşmesinin yürürlüğünün devam etmesine imkân tanıdığından önemli bir ihtiyacı karşılamaktadır⁴⁷.

D. Sözleşmenin Kapsamı

Incoterms 2020 CIF A5 hükmünde, satıcının masrafları kendisine ait olmak üzere Enstitü Kargo Kuralları C (Institute Cargo Clauses/EKK) klozunda veya benzer klozlarda öngörülen kapsamda bir yük sigortası sözleşmesi kurmakla yükümlü olduğu; ancak sigorta sözleşmesinin kapsamının taraflar arasında farklı kararlaştırılabileceği veya belli bir ticari uygulamanın kapsamın farklı belirlenmesini gerekli kılabileceği öngörülmüştür. Hükme göre, taraflar kurulacak sigorta sözleşmesi ile daha geniş bir teminatın sağlanması hususunda anlaşmamışlarsa ya da ticari uygulama daha geniş kapsamda bir teminat sağlanmasını gerektirmiyorsa EKK (C) klozlarına göre veya aynı çerçevede teminat sağlayan başkaca klozlara⁴⁸ göre bir sigorta sözleşmesi kurulması yeterlidir. EKK⁴⁹'nin C klozu en düşük kapsamlı teminatı sağlar⁵⁰. EKK (C) 2009'un teminat kapsamına ilişkin 1. maddesinde yangın ve patlama, karaya oturma ve alabora olma, kara aracının devrilmesi veya raydan çıkma, gemi ile veya su dışında bir nesne ile çarpışma, barınma limanında yükün boşaltılması, müşterek avarya fedakarlığı, denize yük atılması hâlleri teminat kapsamında kalan riskler olarak sayılmıştır⁵¹.

IV. CIF SATIŞLARDA KURULACAK SİGORTA SÖZLEŞMESİNİN KONUSU VE HASARA KATLANMA YÜKÜMLÜLÜĞÜ İLE İLİŞKİSİ

A. Genel Olarak Sigorta Sözleşmesinin Konusu

CIF satışlarda kurulan yük sigortası sözleşmesi bir zarar sigortasıdır⁵². Zarar sigortası sözleşmelerinde sigortanın konusunun ne olduğu uzun süre tartışılmış bir husustur. Sigortanın konusuna ilişkin ileri sürülen görüşler temelde sözleşmenin konusunun “eşya” veya “eşya üzerindeki menfaat” olduğu noktasında toplanmaktadır⁵³. Sigorta sözleşmesinin konusunu

⁴⁵ TTK m.1454 f.3'ün eleştirisi için bkz.: ÜNAN, s.38-39.

⁴⁶ ÜNAN, Samim: “Sif (cif) Olarak Satılan Mallar İçin Yaptırılan Yük Sigortasında Sigortalanabilir Menfaat”, Sigorta Hukuku Dergisi, (1), 1997, s.26; AYGÖREN, s.14. Rizikonun gerçekleştiği anda menfaatin sahibi sigorta ettiren olsa dahi kimin olacağı onun hesabına sigorta, başkası hesabına sigorta hükümlerine tabidir.: SAYHAN, s.113. Kimin olacağı onun hesabına sigortada menfaat sahibinin ispatındaki zorlukların aşılması için uygulamada “PPI (Policy Proof of Interest)” klozlarına yer verilmektedir.: AYGÖREN, s.14.

⁴⁷ CAN, s.35. Aksi hâlde TTK m.1470 gereğince malların bir üçüncü kişiye satılması ile menfaat sahibi değişmiş olduğundan sigorta sözleşmesi geçersiz hâle gelirdi. Ayrıca bkz.: TAŞKIN, s.273-276; CAN, s.29-30.

⁴⁸ Türk Hukukunda Emtia Nakliyat Sigortası Genel Şartları'nda teminatın kapsamı özellik ilkesi esas alınarak sigortacının önceden belirlenmiş rizikoların sebep olduğu zararları tazminle yükümlü olduğu şeklinde düzenleme içermektedir. Bununla birlikte himayenin kapsamına ilişkin ayrı klozlar düzenlenmiş değildir ve uygulamada EKK kullanılarak sözleşme kurulmaktadır.: ŞEKER, s.46-48.

⁴⁹ Enstitü Kargo Kuralları'nın tarihi gelişimi ve içeriği hakkında ayrıntılı bilgi için bkz.: ŞEKER, s.50 vd.; YAZICIOĞLU, s.131 vd.; ERDEM, s.140 vd.

⁵⁰ EKK (A), tüm riskleri (all risks) teminat altına alan en geniş korumayı sağlarken, (B) ve (C) klozları belirlenmiş risklere (named perils) karşı teminat sağlamaktadır. Ayrıca bkz.: ŞEKER, s.50 vd.; ODEKE, s.25-26, 31 vd.; ERDEM, s.127 vd.

⁵¹ ŞEKER, s.66 vd.; DUNT, s.517 vd.; ERDEM, s.140 vd.

⁵² KENDER, s.22 vd.; CAN, s.33; YAZICIOĞLU/ŞEKER ÖĞÜZ, s.80.

⁵³ Sigortanın konusunun eşya olduğunu savunan görüşler menfaat kavramının tespitinin çoğu kez mümkün olmaması ve menfaat kavramına ilişkin yapılacak değerlendirmenin sağlam bir esasa dayanmadığını gerekçe göstermekte, menfaat kavramına gerek olmadığını da ileri sürmektedir.: KOENIG, Willy: “Sigorta Menfaati ve Değerlendirilmesi”, Çev.: ÖZTAN, Fırat, BATİDER, V(1), s.47-48; CAN, Mertol: Türk Özel Sigorta Hukuku, İmaj Yayınevi, Ankara, 2009, s.53 vd.; TAŞKIN, s.262; KENDER, s.222-223; SAYHAN, s.75-76. Öğretideki hakim görüş ise, sigorta sözleşmesinin konusunun eşya değil eşya üzerindeki menfaat olduğunu kabul etmektedir.: KENDER, s.223; TAŞKIN, s.262; SOPACI ÖZTUNA, Birgül: “Sigorta Konusu Menfaatin Yokluğunun ve Menfaat Sahibi Değişikliğinin Sözleşmeye Etkisi”, Sigorta Hukuku Sempozyumları, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2018, s.108; MÖLLER, s.260;

eşyanın teşkil ettiğinin kabul edilmesi hâlinde sigorta hukukuna ilişkin birçok kurumun açıklanması imkânsız hâle gelecektir⁵⁴. Bunlardan en önemlisi birden fazla kimsenin aynı eşyaya ilişkin sigorta sözleşmesi kurabilmesidir. Örneğin, bir taşınmazın maliki, ipotekli alacaklısı, intifa hakkı sahibi o taşınmaz üzerinde ayrı ayrı sigortalanabilir menfaate sahiptir ve sözleşmesinin konusunu eşyanın oluşturması hâlinde bu kişiler kendi menfaatlerini konu alan sigorta sözleşmesi kuramazlar⁵⁵. Dolayısıyla sigorta sözleşmesinin konusunu eşyanın değil, eşya üzerindeki menfaatin oluşturduğunu kabul etmek gerekir.

Kanun koyucu TTK m.1453/1’de rizikonun gerçekleşmemesinde menfaati bulunanların bu menfaatlerini mal sigortası ile teminat altına alabileceklerini öngörerek sigorta sözleşmesinin konusunun eşya değil, menfaat olduğunu vurgulamıştır. Hükmün gerekçesinde sigortanın konusunun para ile ölçülebilir menfaat olduğunun açıkça belirtilmek istendiği ifade edilmiştir. Sigorta sözleşmesinin tanımına ilişkin TTK m.1401/1’deki “para ile ölçülebilir menfaat” ve TTK m.1403’teki “sigorta ettiği menfaati” ifadesi, TTK m.1408’de menfaatin yokluğu hâlinin düzenlenmiş olması da kanun koyucunun sigortanın konusunu menfaat olarak kabul ettiğini ortaya koymaktadır⁵⁶.

Sigorta sözleşmesine hangi menfaatin konu edildiği tespit edilmelidir; zira bu husus sigortacının ödeme borcunun bulunup bulunmadığının ve borcun alacaklısının belirlenmesinde büyük önem taşır.

B. Sigorta Sözleşmesinde Menfaat Kavramı ve CIF Satışlarda Sigortaya Konu Edilen Menfaat

Menfaat kavramı sigorta hukukunda özel bir anlama sahiptir⁵⁷. Zarar sigortalarından mal sigortalarında menfaat eşya ile bir kişi arasındaki değer ilişkisini ifade eder⁵⁸. Değer ilişkisi, eşyanın hasara veya ziyaa uğraması sebebiyle mal varlığında eksilme gerçekleşecek kişinin kim olduğuna bağlı olarak tespit edilir. Sigorta sözleşmesinin esaslı noktasını oluşturan ve şahsi nitelik taşıyan menfaatin sözleşmede belirlenmesi zorunludur⁵⁹. CIF satışlarda kurulan sigorta sözleşmesine konu edilen menfaat CIF terimi hükümlerinde kullanılan ifadeler dikkate alınarak tespit edilmelidir.

CAN, s.29; YAZICIOĞLU, s.71. Sigorta hukukunda konu ve menfaat kavramlarının farklı olduğuna dair bkz.: SAYHAN, s.41.

⁵⁴ KENDER, s.223.

⁵⁵ CAN, s.28; SOPACI, s.109; KENDER, s.223; ÜNAN, Samim: Türk Ticaret Kanunu Şerhi, Altıncı Kitap, Sigorta Hukuku, Cilt I, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2016, s.83. Alman Hukukunda menfaatin malik menfaatinde ibaret olmadığını ortaya koyan ve “teknik menfaat teorisi”ni geliştiren BENECKE’nin ve “sigortalanabilir menfaat” kavramını ilk kez tanımlayan EHRENBURG’ın görüşleri için bkz.:YAZICIOĞLU, s.72, 73. Ayrıca bkz.: SAYHAN, s.35 vd; TAŞKIN, s.262-265.

⁵⁶ Aynı yönde: TAŞKIN, s.265-266. TTK’da sigortanın konusu olarak menfaatin benimsendiğini ortaya koyan diğer hükümlere örnek olarak bkz.: TTK m.1461-1470.

⁵⁷ Menfaat kavramına ilişkin değerlendirmeler için bkz.: SAYHAN, s.33 vd.; KENDER, s.223; TAŞKIN, s.262 vd.; MÖLLER, s.255 vd.; WANDT, Manfred: Versicherungsrecht, Carl Heymanns Verlag, 5. Auflage, 2009, s.240; ARMBRÜSTER, Christina, (PRÖLLS/MARTİN): Versicherungsvertragsgesetz: VVG, mit Nebengesetzen, Vermittlerrecht und Allgemeinen Versicherungsbedingungen, 30. Auflage, C.H.Beck, 2018, Vor § 74-99, Nr. 28. Menfaat ilkesinin bazı sigorta türleri bakımından yetersiz kalmasına rağmen yerine ikame edilecek bir teori geliştirilmedikçe terkedilmesinin mümkün olmadığı yönünde: CAN, s.28-29. Zarar sigortalarında menfaat kavramının gerekliliğine, menfaatin sigortayı bahisten ayırdığına ilişkin: ARMBRÜSTER, Vor § 74-99, Nr. 23; YAZICIOĞLU, s.71; SAYHAN, s.45. Geçmişte sigorta poliçesindeki “interest or no interest” gibi ifadelerle menfaatin bulunmamasına rağmen sigortacının belli bir tutarı ödeyeceğinin kararlaştırıldığı sözleşmelerin bahis niteliğine ilişkin: GÜRSES, Marine Insurance, s.32. İngiliz Hukukunda bu tür sigorta sözleşmelerinin geçerli olmayacağı Marine Insurance Act 1906 m.4 ile açıkça hüküm altına alınmıştır.: GÜRSES, Marine Insurance, s.34. Menfaat ve zarar kavramlarının özel ve teknik anlamlara sahip olmalarına rağmen TTK m.1401’de verilen tanımda bu kavramların yanlış kullanıldığına ilişkin: KENDER, s.174. TTK’nın tüm sigorta türleri bakımından menfaat koşulunu aramış olması meblağ sigortaları bakımından isabetsizdir.: ÜNAN, Samim: Türk Ticaret Kanunu Şerhi, Altıncı Kitap, Sigorta Hukuku, Cilt I, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2016, s.83. “Sigortalanabilir menfaat” kavramı sigorta hukukunda eskiden beri kabul görmüş bir kavram olup, kim sigortalanabilir menfaate sahip ise ona sözleşme ile himaye sağlanabileceği kabul edilmektedir.: BOTES, Estian/KLOPPERS, Henk, Insurable Interest As A Requirement For Insurance Contracts: A Comparative Analysis, African Journal of International and Comparative Law, 26 (1), 2018, s.130.

⁵⁸ KENDER, s.174; ÇEKER, s.140-141; CAN, s.28; YAZICIOĞLU, s.71; BOTES/KLOPPERS, s.131-133; WANDT, s.240; MÖLLER, s.261. İngiliz Hukukunda da “sigortalanabilir menfaat” kavramının eşya ile olan ekonomik ilişki olduğu Marine Insurance Act 1906 Art 5/2’de açıklanmıştır.

⁵⁹ YAZICIOĞLU, s.76; SAYHAN, s.41; AYGÖREN, s.9. Menfaat, sigortayı bahisten ayıran bir unsurdur.: ARMBRÜSTER, Vor § 74-99, Nr. 24; YAZICIOĞLU, s.71.

CIF 2020 A5 hükmünde, sigorta sözleşmesinin yük sigortası olması ve alıcı veya bir başka kişi olsun mallara ilişkin sigortalabilir menfaate sahip olan kişinin menfaatinin sözleşmeye konu edilmesi aranmıştır. Terime ilişkin açıklamada ise, “*alıcının mallara ilişkin ziya ve hasar riskine karşılık*” kurulacak sigorta sözleşmesinden bahsedilmiştir⁶⁰. Şu hâlde sigorta sözleşmesi alıcının veya mallar üzerinde sigortalabilir menfaate sahip bir başka kişinin malların hasara veya ziyaa uğraması hâlinde mal varlığının olumsuz yönde etkilenmesi sonucu ortaya çıkan zararın tazmin etmeyi amaçlamalıdır.

Eşyanın hasara veya ziyaa uğraması hâlinde kural olarak, eşyanın mülkiyetine sahip olan kişinin mal varlığı olumsuz yönde etkilenir. Bununla birlikte, eşya üzerinde ipotek veya rehin hakkına sahip olan alacaklı, intifa hakkı sahibi de hasar veya ziyaa hâlinde mal varlığı olumsuz etkilenebilecek kişilerdendir. Dolayısıyla eşyanın hasara veya ziyaa uğraması yalnızca malikin değil, başka kişilerin de mal varlığında olumsuz etki doğurabilir. Bazı hâllerde ise mülkiyet, ipotek, rehin, intifa gibi haklar söz konusu olmamasına rağmen eşyanın hasara veya ziyaa uğramasının sonucu olan zarara belli bir kimsenin katlanması söz konusu olur. Diğer bir anlatımla bir kimsenin eşyanın mülkiyetine sahip olması eşyanın hasara veya ziyaa uğraması hâlinde bu kişinin mal varlığında eksilme meydana geldiğinin kabul edilebilmesi için yeterli değildir⁶¹. Deniz sigortalarında sözleşmeye konu edilen menfaatin şekli anlamda mülkiyetin değil, ekonomik mülkiyetin tesis ettiği ilişki olduğu kabul edilmektedir⁶². Sözleşmeye konu menfaatin kime ait olduğu sorusunun yanıtlanması, hasar veya ziyaa hâlinde, şekli mülkiyetten bağımsız olarak, ekonomik yönden kimin olumsuz etkilendiğinin belirlenmesini gerektirir⁶³.

CIF A2 hükmüne göre gerçekleşen teslim, koniştirme bir taşımanın söz konusu olduğu hâllerde eşyanın mülkiyetini alıcıya devretmeye yetmez. TTK m.1234’ün göndermesi ile koniştirme tonunun eşyayı temsil etme işlevi (aynı hükmü) gereği TMK m.980 uyarınca senedi elinde bulunduran kimse eşyanın zilyedi sayılacak ve mülkiyeti kazanabilecektir⁶⁴. MTO, Incoterms’in malın mülkiyetinin devri ile ilgili düzenleme yapmayı amaçlamadığını özellikle vurgulamaktadır⁶⁵. Hasara katlanma yükümlülüğü ile kurulan bağlantı gereği esas alınan husus, deniz sigortalarında hâkim olan ilkeye paralel şekilde ekonomik mülkiyettir. Alıcının ekonomik mülkiyete sahip olması CIF B3 hükmü gereğince malların A2 hükmüne göre teslim edildiği andan itibaren mallara ilişkin tüm hasar ve ziyayı alıcı tarafından üstlenilmesinden kaynaklanmaktadır. CIF A2 hükmüne göre, teslim gemide gerçekleşir ve mallar gemiye yüklendiği andan itibaren mallara ilişkin hasara katlanma yükümlülüğü altında olan taraf alıcıdır. Alıcının mallar ile arasındaki ekonomik bağ, satış sözleşmesinden kaynaklanır ve alıcının menfaatini ortaya çıkaran husus hasara katlanma yükümlülüğüdür. Bu sebeple öncelikle CIF satış sözleşmelerinde hasar kavramını açıklayarak hukukumuzda satış sözleşmesinden doğan hasara katlanma borcu ile karşılaştırma yapmayı uygun görmekteyiz.

C. CIF A3 Hükmü ve TBK m.208 Uyarınca Hasar Kavramı

Incoterms kapsamında kullanılan belli terimlere verilmek istenen anlamlar Incoterms’te özellikle açıklanmaktadır. Incoterms 2020’de kuralların neyi düzenlediğine dair giriş kısmında hasar kavramı, “*satıcının malları alıcıya nerede ve ne zaman teslim ettiği, bir diğer deyişle hasarın satıcıdan alıcıya nerede geçtiği*” ifadesiyle açıklanmıştır⁶⁶.

Incoterms ile açıklığa kavuşturulmamış kavramlara özel bir anlam verilerek kullanılmasının amaçlanmadığı ve tarafların sözleşmeye uygulamayı tercih ettikleri hukuka veya

⁶⁰ INCOTERMS 2020 by the Chamber of Commerce (ICC), s.124-125.

⁶¹ YAZICIOĞLU, s.74.

⁶² ÜNAN, Sigortalabilir Menfaat, s.22; GÜRSES, Özlem, “CIF Satışlarda Sigortalanan Menfaatin Ait Olacağı Kişi Sorununa İlişkin Bir Değerlendirme”, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, LKIV(I), 2006, s.300; YAZICIOĞLU, s.74; AYGÖREN, s.10; Menfaat hususunda ekonomik mülkiyetin dikkate alınması gerektiğini çeşitli şekillerde açıklayan görüşler için: AYGÖREN, s.10-11. İngiliz Hukukunda bu durum sigortalının sözleşme konusu ile bir ilişkisi, ilgisi olması ve rizikonun gerçekleşmesi hâlinde sigortalının ekonomik olarak etkilenecek olması şeklinde açıklanmaktadır.: GÜRSES, Marine Insurance, s.36-37. Ekonomik mülkiyetin, eşya hukuku ilkelerine göre bir kimse malın maliki olmasa dahi malın hasara veya ziyaa uğraması halinde hasara katlanma yükümlülüğü altında olması sebebiyle mal ile arasındaki ilişki olarak açıklanması kanımızca mümkündür.

⁶³ YAZICIOĞLU, s.74; GÜRSES, Marine Insurance, s.36.

⁶⁴ ÇAĞA, Tahir/KENDER, Rayegân: Deniz Ticareti Hukuku II, Navlun Sözleşmesi, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2009, s.100 vd.; YAZICIOĞLU/Emine: (Kender/Çetingil) Deniz Ticareti Hukuku, Filiz Kitabevi, İstanbul, 2020, s.378-379. Ayrıca bkz.: RABE/BAHNSEN, § 524, Rn.15-16. Bkz.: THAYER, s.817-820. CIF satışlar mal satışı yerine belge satışı olarak da nitelenmektedir: ODEKE, s.24; SASSOON, s.29 vd.

⁶⁵ INCOTERMS 2020 by the Chamber of Commerce (ICC), s.3.

⁶⁶ INCOTERMS 2020 by the Chamber of Commerce (ICC), s.2.

kurallara, tercih edilen bir hukuk veya kurallar yoksa kanunlar ihtilâfi hükümleri gereğince sözleşmenin tabi olacağı hukuka göre anlamlarının belirlenmesinin gerektiği kabul edilmelidir. Diğer tüm terimlerde olduğu gibi CIF A3 hükmünde hasarın geçişinden bahsedilirken “mallara ilişkin ziya ve hasar” ifadesi kullanılmıştır.

Hukukumuzda “hasar” kavramı farklı alanlarda farklı anlamlara sahiptir⁶⁷. Borç ilişkisinde hasar, borcun doğumu ile ifası arasında borçluya yüklenemeyen sebepler dolayısıyla ifanın imkânsızlaşması durumunda ifa engelinin olumsuz sonuçlarının borç ilişkisinin taraflarından hangisinin mal varlığında doğacağı belirlenmesi ile ilgilidir⁶⁸. Malın tümüyle yok olması ya da değerini azaltacak şekilde kötüleşmesi sebebiyle alıcıya tesliminin imkânsız hâle gelmesi veya sözleşmede kararlaştırılandan az miktarda teslim edilmesi hasar kavramı içinde değerlendirilmektedir⁶⁹. CIF teriminde hasar kavramının deniz ticareti hukukunda kabul edilen ayrıma göre⁷⁰ hasarı ve ziyayı içerecek şekilde anlamlandırılması isabetlidir.

Eşyanın maliki ile ipotekli veya rehinli alacaklı, intifa hakkı sahibi gibi eşya üzerinde sınırlı aynı hakka sahip olan kimselerin katlanacağı hasar “şeye/eşyaya ilişkin hasar” olarak ifade edilmektedir⁷¹. İlgili kişiler eşya üzerinde sahip oldukları aynı hak sebebiyle eşyaya ilişkin hasara katlanırlar. TTK m.208’e paralel şekilde CIF A5 hükmünde de hasar kavramı, teslim ile ilişkilendirilmiştir. Yukarıda belirtildiği gibi, konişmento düzenlemiş olması hâlinde, taşıyana teslim eşyanın mülkiyetini alıcıya geçirmeye yetmeyecektir. Bu durum öncelikle Incoterms’te ifade edilen hasarın “eşyaya ilişkin hasar” değil “sözleşmeye ilişkin hasar” olduğunu ortaya koymaktadır⁷². Sözleşmeye ilişkin hasar, sözleşmeden kaynaklanan borcun doğması ile ifa edilmesi arasındaki süreçte borçluya yüklenemeyen bir sebeple ifanın kusursuz olarak imkânsızlaşması hâlinde ortaya çıkan, sözleşmenin taraflarından birisini veya her ikisini tehdit eden tehlike durumudur⁷³. İki tarafa borç yükleyen sözleşmelerde, her iki taraf aynı anda hem alacaklı hem de borçlu olduğundan edimlerden birisinin konusunun imkânsızlaşmış olması hâlinde hasara kimin katlanacağı hususunun aydınlatılması için edim hasarı ve karşı edim (bedel) hasarı ayrımı yapılmıştır⁷⁴.

Satış sözleşmesinde sözleşmenin tarafları için borcun imkânsızlaşmasının ortaya çıkardığı tehlike, satıcı bakımından ifanın imkânsızlaşması sebebiyle satış bedelini talep edip edemeyeceği; alıcı için ise imkânsızlığa rağmen satış bedelini ödemekle yükümlü tutulup tutulmayacağı hususunda görülür. Edim hasarı kavramı, borcun borçlunun sorumlu tutulamayacağı bir şekilde umulmayan bir hâl sebebiyle imkânsızlaşması hâlinde borçlunun borçtan kurtulup kurtulmadığı ile ilgilidir⁷⁵. Alacaklı yönünden bakılırsa, edim hasarı imkânsızlığa rağmen alacaklının edimi veya edim yerine geçen tazminatı talep edip edemeyeceğini yanıtlar. Borcun imkânsızlaşması hâlinde alacaklı ifayı veya ifa yerine geçecek bir tazminatı talep edemeyecekse edim hasarına alacaklı katlanmaktadır. Karşı edim (bedel) hasarı ise, borcun borçluya yüklenemeyecek bir sebeple imkânsızlaşması hâlinde borçlunun alacaklıdan karşı edimi, örneğin satış sözleşmesinde satış bedelini, talep edip edemeyeceği ile ilgilidir⁷⁶. Borçlu imkânsızlaşan edime rağmen

⁶⁷ Borçlar Hukukunda hasar kavramına ilişkin bkz.: AKINTÜRK, Turgut, Satım Akdinde Hasarın İntikali, Ankara, 1986, s.22-26; ALTAY, Sabah: Satım Sözleşmesinde Hasarın Geçışı, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2008, s.6 vd.; ARAL, Fahrettin/AYRANCI, Hasan: 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanununa Göre Hazırlanmış Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, Yetkin Yayınları, Ankara, 2012, s.73; ZEVLİLİLER/GÖKYAYLA, s.43-44; ÖZDEMİR, Hayrunnisa: “Satış Sözleşmesinde Yazar ve Hasarın İntikali”, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, Özel Hukuk Sempozyumu Özel Sayı, Prof. Dr. Cevdet Yavuz’a Armağan, Sempozyum No: III, 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu Hükümlerinin Değerlendirilmesi Sempozyumu, 3-4 Haziran 2011, Legal, İstanbul, 2012, s.349-351.

⁶⁸ ALTAY, s.4-5; ÖZDEMİR, s.352.

⁶⁹ ZEVLİLİLER/GÖKYAYLA, s.43-44.

⁷⁰ Taşıma hukukunda hasar ve ziya ayrımı esasen Borçlar Hukukunda hasar içinde değerlendirilen iki kavramı ifade etmektedir. Bkz.: YETİŞ ŞAMLI, Kübra: 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu’na Göre Taşıyanın Ziya, Hasar ve Geç Teslimden Sorumluluğu, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2013, s.30-36; YAVAŞ, Aksoy: Kara Yoluyla Konteyner ile Yapılan Yük Taşımada Kayıp veya Hasardan Doğan Sorumluluk (Türk Hukukunda ve Uluslararası Sözleşmelerde), On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2016, s.56-74; ÇAĞA/KENDER, s.140.

⁷¹ AKINTÜRK, s.22-23; ÖZDEMİR, s.350; ALTAY, s.4-5.

⁷² Yukarıda belirtildiği gibi Incoterms denizasırsı satış sözleşmesini tüm yönleriyle düzenlememektedir. Mülkiyetin devri de Incoterms’in düzenlemediği konulardandır. Hasarın geçişinin mülkiyet ile bağlantı kurularak düzenlenmiş olmaması Incoterms’te bahsedilen hasarın sözleşmeye ilişkin hasar olduğunu göstermektedir. : Bkz.: dn. 6; RAMBERG, Incoterms 2010, s.18.

⁷³ AKINTÜRK, s.24; ÖZDEMİR, s.351; ARAL/AYRANCI, s.73.

⁷⁴ AKINTÜRK, s.26; ÖZDEMİR, s.353.

⁷⁵ ÖZDEMİR, s.353; AKINTÜRK, s.27; ARAL/AYRANCI, s.74.

⁷⁶ AKINTÜRK, s.28 vd.; ARAL/AYRANCI, s.75;

alacaklıdan satış bedelini ödemesini talep edebiliyorsa karşı edim hasarı alacaklı üzerindedir. Buna göre, karşı edim hasarı için öncelikle edim hasarının alacaklı üzerinde olması gereklidir⁷⁷. Satış sözleşmesinde edim hasarı karşı edim hasarı ayırımının açıkça yapılmadığı hâllerde “hasar” kavramı ile karşı edim hasarının ifade edildiği benimsenmektedir⁷⁸.

CIF satışlar gönderme suretiyle satışlardır ve satıcı eşyanın teslim edilmesi dışında taşınmasını da bir yan edim olarak üstlenir⁷⁹. TTK m.208/3’e göre de satıcının alıcının isteği üzerine satılanı ifa yerinden başka bir yere göndermesi hâlinde hasar satılanın taşıyıcıya teslim edilmesi ile alıcıya geçer. Satılanın başka yere gönderilmesi için taşıyıcıya teslim ile alıcıya geçecek hasar da karşı edim hasarıdır. Buna göre, Incoterms’te de edim-karşı edim hasarına ilişkin özel bir ayırım yapılmadığından “hasar” kavramı ile ifade edilenin karşı edim hasarı olduğu kabul edilmelidir⁸⁰.

D. CIF A3 Hükmündeki Hasar Kavramına Göre Sigorta Sözleşmesine Konu Edilen Menfaat

CIF teriminde alıcıya geçeceğinden bahsedilen hasar karşı edim hasarı olduğuna göre, sigorta sözleşmesine konu edilen menfaat alıcının eşyanın taşıma sırasında hasara veya ziyaa uğraması durumunda satış konusu malı satıcıdan talep etme imkânına sahip olmamasına rağmen satış bedelini ödemekle yükümlü kalmaya devam etmesi nedeniyle mal varlığında meydana gelen eksilme gereği ortaya çıkmaktadır⁸¹.

E. Eşyanın Hasara veya Ziyaa Uğraması Hâlinde CIF Satış Sözleşmesinde Kararlaştırılan Satış Bedelinin Ödenmemesinin Sigorta Konusu Menfaat ile İlişkisi

1. Satış Bedelinin Ödenmemesinin CIF Satış Sözleşmesi Bakımından Değerlendirilmesi

Incoterms’teki “hasar” kavramının karşı edim hasarını ifade etmesi, malların taşıma sırasında hasara veya ziyaa uğraması hâlinde satıcının teslim borcundan kurtulması ve alıcının satış bedelini ödeme yükümlülüğünün devam etmesi sonucunu doğurmaktadır. Buna rağmen uygulamada satıcının aynı özellikte başka mallar teslim ederek teslim borcunu yerine getirdiğine ve alıcının satış bedelini ödemekten kaçındığına sıklıkla rastlanabilmektedir.

CIF A3 hükmüne göre karşı edim hasarını alıcının üstlenmiş olması gereği, eşyanın taşıma sırasında hasara veya ziyaa uğramasına dayanarak satış bedelini ödemekten kaçınan alıcı, satış sözleşmesinden doğan ve varlığını sürdüren bedel ödeme borcunu ifa etmeyerek sözleşmeyi ihlâl etmiş olur (TBK m.232, CIF B1). Alıcının ödeme borcunun ifa zamanı, ifa yeri, yöntemi, ödemenin yapılacağı para birimi ve genel olarak satış sözleşmesine aykırılık hâlleri, sözleşmeden doğan borçların ifa edilmemesine uygulanacak yaptırımlar Incoterms’in düzenlemediği konulardır. Incoterms’te düzenleme getirilmeyen tüm konularda olduğu gibi sözleşmeye aykırılık hâllerinde de sözleşmenin tabi olduğu kurallar uygulanır.

Türk Hukuku uyarınca alıcı ödeme borcunun ifa edilmemesinden TBK m.232 vd. hükümlerine göre sorumlu olur. TBK m.236 gereğince ödeme borcunu ifa etmeyen alıcı satıcının bu yüzden uğradığı zararı gidermekle yükümlüdür. Satıcının satış bedelini talep hakkı, mal varlığında bir alacak hakkı olarak varlığını devam ettirir.

⁷⁷ AKINTÜRK, s.28,29; ÖZDEMİR, s.353-354; ALTAY, s.11,12.

⁷⁸ ÖZDEMİR, s.354; AKINTÜRK, s.26.

⁷⁹ KALPSÜZ, s.67; ERDEM, s.60; SASSOON, s.3, 41; ZEVLİLER/GÖKYAYLA, s.149-150.

⁸⁰ Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması’na (CISG) göre m.67’de kullanılan “satış sözleşmesinin malların taşınmasını gerektirmesi” ifadesinin “malların taşınmasının satıcı tarafından sağlanacağı sözleşmeler” olarak anlaşılması gerektiği kabul edilmektedir.: BOLLÉE, Sylvain: The Theory of Risks in the 1980 Vienna Sale of Goods Convention, CISG Database, Pace Institute of International Commercial Law, s.4: http://www.sisudoc.org/cisg/en/pdf/theory_of_risks_in_cisg.sylvain_bollee.landscape.a4.pdf (Erişim:06.05.2020); YELMEN, Adem: “Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşmasına Göre Hasarın İntikali, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, Özel Sayı, Prof. Dr. Cevdet Yavuz’a Armağan, 22 (3), 2016, s.2953-2954. Buna göre CISG m.67 tam olarak CIF satışlara işaret eder. Hasar kavramı ise TBK düzenlemesine paralel şekilde karşı edim hasarını ifade etmektedir (CISG m.66).: YELMEN, s.2952-2953. CISG m.66 uyarınca karşı edim hasarı alıcının üzerindedir. Hasara katlanma yükümlülüğü alıcıya geçtiği andan itibaren satış konusu malın hasara veya ziyaa uğraması hâlinde alıcı satış bedelini ödemekle yükümlü kalmaya devam edecektir.: BOLLÉE, s.16.

⁸¹ Mülkiyeti muhafaza kaydıyla satışta alıcının henüz mülkiyete sahip olmamasına rağmen eşyanın ziyayı hâlinde satış bedelini ödemekle yükümlü olması sebebiyle menfaate sahip olması da alıcının durumuna benzetilebilir. Bkz.: WANDT, s.244.

2. Satış Bedelinin Ödenmemesinin Menfaat Kavramı Bakımından Değerlendirilmesi

Eşya üzerinde birden fazla kişinin menfaate sahip olması sözleşmeye hangi menfaatin konu edildiğinin belirlenmesini önemli hâle getirmektedir⁸². Sigorta sözleşmesinde kimin veya kimlerin, hangi menfaatinin teminat altına alındığı belirlenmiş olmalıdır. Menfaatin sigortacının himaye sağlama borcunu sınırlandıran bir unsur olması belirli olmasını gerekli kılar⁸³. Menfaatin sigorta sözleşmesinin esaslı noktası olması da, üzerinde uzlaşılammış olması hâlinde sözleşmenin kurulmadığı anlamına gelecektir⁸⁴. CIF satışlarda başkası hesabına kurulan sigortada menfaatin kime ait olduğunun açıkça belirtilmesi gerekirse de hangi menfaatin teminat altına alındığı sözleşmeden anlaşılmalıdır. Sözleşmenin kimin olacağı onun hesabına sigorta olarak kurulması hâlindeyse sözleşme konusu menfaatin belirtilmesi yeterli olur, menfaatin sahibi olacak kişi ileride riziko gerçekleştiğinde belirli hâle gelecektir⁸⁵.

Sigorta sözleşmesi CIF A2 hükmüne göre, eşyanın teslim edilmesiyle birlikte alıcıya geçen hasara katlanma yükümlülüğü sebebiyle alıcının sahip olduğu ekonomik mülkiyetten kaynaklanan menfaati konu alır. Eşyanın hasara uğraması gerekçesiyle satış bedelini ödemekten kaçınan alıcı, esasen satış sözleşmesini ihlâl etmektedir. Satış sözleşmesinden kaynaklanan bedel ödeme borcunun ifa edilmemesi hâlinde, satıcının mal varlığında eşyayı teslim etmesine rağmen bedeli tahsil edememesinden kaynaklanan bir alacak hakkı varlığını devam ettirir⁸⁶. Satıcının satış sözleşmesinden doğan satış bedelinin tahsiline ilişkin alacak hakkı bakımından menfaat sahibi olduğu hususunda şüphe yoktur. Buradaki menfaat yük sigortasına konu edilen eşyanın ekonomik malikinin hasar veya zıya sebebiyle uğradığı zararla bağlantılı değildir; zira satıcı eşyanın zıya veya hasarı sebebiyle değil alıcının satış sözleşmesini ihlâl ederek ödeme yapmaktan kaçınması sonucunda zarara uğramaktadır. Kuşkusuz ki bu alacak hakkının da sigorta sözleşmesine konu edilmesi mümkündür. Satıcı ile alıcı arasındaki satış sözleşmesinin niteliği gereği satış sözleşmesinden kaynaklanan alacak ticari bir alacaktır. Satıcının satış sözleşmesinden kaynaklanan alacağını tahsil edememesi rizikosuna karşı teminat sağlayan bir ticari alacak sigortası sözleşmesi kurması mümkündür⁸⁷. Açıktır ki satıcının kuracağı bu sözleşme bir yük sigortası sözleşmesi değildir⁸⁸. Oysa yukarıda açıklandığı üzere, CIF A5 hükmünün gereği olarak kurulacak sigorta sözleşmesi denizcilik rizikoları sebebiyle hasara veya zıya uğraması hâlinde eşyanın ekonomik mülkiyetine sahip olan alıcının uğrayacağı zararın giderilmesine ilişkin bir yük sigortasıdır⁸⁹. Satıcının zararı ise karşı edim hasarını üstlenmiş olan alıcının sözleşmeyi ihlâl ederek ödeme yapmamasından doğmaktadır.

Uygulamada satış konusu eşyanın taşıma sırasında hasara veya zıya uğraması hâlinde satıcının kendi hesabına kurduğu yük sigortası sözleşmesine dayalı olarak sigortacıdan tazminat talep ettiği, tazminatı satıcıya ödeyen sigortacının ödediği bedeli halef sıfatıyla zarar sorumlusu taşıyandan talep ettiği görülmektedir. Yargı kararlarında, CIF satışta eşya üzerindeki sigortalananabilir menfaatin alıcıya ait olduğu kabul edilmekle birlikte satış bedelinin ödenip

⁸² eTTK m.1340'ta deniz sigortalarına konu edilebilecek birden fazla menfaatin söz konusu olduğu örnek bir liste verilerek açıklanmıştır. Hükümde verilen listede yük bakımından birden fazla menfaatin söz konusu olduğu ortaya konmuştur. İngiliz Hukukunda da MIA 1906 m.5'te sözleşmenin konusunu oluşturabilecek menfaatler belirtilmiştir. Mülkiyetten kaynaklanan menfaat, şarta bağlı menfaat, ipotek hakkından kaynaklanan menfaat, kâra ilişkin menfaat bunlara örnek gösterilebilir.: GÜRSES, Marine Insurance, s.37 vd. Sigorta sözleşmesine birden fazla kişinin birden fazla menfaatinin konu edildiği birleştirilmiş sigortanın varlığının kabul edilebilmesi için de menfaati sözleşmeye konu edilen kişilerin ve sözleşmeye konu edilen menfaatlerin anlaşılması gereklidir.: KENDER, s.201-202.

⁸³ YAZICIOĞLU, s.76; MÖLLER, s.258. Aynı menfaat bakımından, bir kimse bu menfaate sahip ise bir başka kimsenin bu menfaate sahip olamaması da menfaatin belirli olmasını gerekli kılan sebeplerdendir.: WANDT, s.241.

⁸⁴ YAZICIOĞLU, s.76; SAYHAN, s.41.

⁸⁵ YAZICIOĞLU, s.76; ÜNAN, s.39.

⁸⁶ Satıcının alacak hakkı varlığını devam ettirdiği için eşyanın hasara uğramasından önce satıcının durumu ne ise aynı olacağına ilişkin: AYGÖREN, s.11.

⁸⁷ CAN, s.74. Alacak sigortasında borçlunun temerrüde düşmesinin de riziko olarak kararlaştırılabileceği yönünde: CAN, s.74.

⁸⁸ Yük sigortası mal üzerindeki menfaatin sigortası iken alacak sigortası alacağın tahsiline ilişkin menfaatin sigortasıdır.: KENDER, s.223. Bu gibi rizikoların ihracat koruma sigortası ile teminat altına alındığına ilişkin: AYGÖREN, s.12. Sigorta sözleşmesinin türünü sigortalının niyetinin değil sözleşmeye konu edilen menfaatin belirleyeceği yönünde: BOTES/KLOPPERS, s.131.

⁸⁹ ODEKE, s.25.

ödenmediğine dair bir ayrıma gidildiği de görülmektedir⁹⁰. Bazı kararlarda satış bedelinin ödenmemiş olması hâlinde eşyanın hasara ve ziyaya uğraması sebebiyle satıcının mal varlığında zarar meydana geldiği kabul edilerek sigortacının halef sıfatıyla taşıyana başvuruyla kabul edilmektedir. Böylelikle kararlar sigortacının geçerli bir sigorta sözleşmesine göre satıcıya haklı bir ödeme yaptığını benimsemektedir. Bahsi geçen kararların menfaat kavramı bakımından isabetli olmadığı kanısındayız.

Yargı kararlarına konu edilen sigorta sözleşmelerinin Emtia Nakliyat Sigortası Genel Şartları (ENGŞ)'na ve İngiliz Enstitü Klozları'na tabi kılınan standart yük sigortası sözleşmeleri olduğu görülmektedir. Öncelikle yük sigortası sözleşmesine konu edilen menfaatin eşyanın denizcilik rizikolarının gerçekleşmesi sonucu hasara veya ziya uğraması sebebiyle hasara katlanma yükümlülüğü altında olan ekonomik mülkiyete sahip kişinin menfaati olduğu vurgulanmalıdır. Şu hâlde yargı kararlarında değerlendirme dışı bırakılan önemli hususlardan ilki TTK m.1408 hükmünde getirilen kuraldır. TTK m.1408'in ilk cümlesine göre, "sigorta sözleşmesinin yapılması anında, sigortalanan menfaat mevcut değilse, sigorta sözleşmesi geçersizdir." Hüküm esasen sigorta sözleşmesinde menfaat eksikliği hâlini düzenlemekle birlikte, sigorta sözleşmesinde menfaatin belirli olması gereğini ortaya koymaktadır; zira sözleşmeye hangi menfaatin konu edildiği belli değil ise bu menfaatin sözleşmenin kurulduğu sırada var olup olmadığı veya sonradan ortadan kalktığı da tespit edilemez.

Yük sigortası sözleşmesine eşyanın ekonomik malikinin hasara katlanma yükümlülüğü gereği sahip olduğu menfaat konu edildiğine ve CIF A2 ile A3 hükümlerine göre eşyanın yüklenmesiyle hasara katlanma yükümlülüğü alıcıya geçtiğine göre, yükleme ile birlikte satıcının eşya üzerinde sigortalananabilir menfaati kalmamıştır⁹¹. CIF teriminde getirilen bu kural esasen yük sigortasında himayenin zaman yönünden sınırları ile tam olarak örtüşmektedir. ENGŞ m.8 ve ICC 8.1. hükümleri gereğince sigorta himayesi seferin başlaması ile etki doğurur ve sigortacının sorumluluğu bu andan itibaren başlar⁹². Sigorta sözleşmesi ile sağlanan himayenin eşya henüz gemiye yüklenmeden önce (örneğin deniz taşımasından önce kara taşıması yapılacaksa kara taşıması ile) başlaması kararlaştırılmışsa ve sözleşme kimin olacağı onun hesabına kurulmuşsa bu hâlde satıcı eşya gemiye yüklenip hasara katlanma yükümlülüğü alıcıya geçene dek menfaat sahibi olduğundan sözleşmeden faydalanabilir⁹³. Yoksa satıcının satış bedelinin ödenmemesi sebebiyle uğradığı zarara ve sahip olduğu alacak hakkına ilişkin menfaatinin yük sigortasına konu edilen menfaatin yerini aldığını kabul etmek mümkün değildir; zira sözleşmeye konu edilen menfaatin sahibi değişebilir; ancak sözleşmeye konu edilen menfaat kendiliğinden değişemez. Aynı şekilde sigorta ettiren hesabına kurulan bir sözleşmenin sigorta ettirenin menfaatinin bulunmaması hâlinde başkası hesabına kurulduğu da kabul edilemez⁹⁴.

Satış bedelinin ödenmiş olup olmaması yük sigortasına konu edilen menfaat bakımından bir sonuç doğurmaz; satıcının satış bedelinin ödenmesi ile ilgili menfaati ayrı bir menfaattir. Satış

⁹⁰ Yargıtay 11. HD. 26.1.2004, E. 2003/6005, K. 2004/701; Yargıtay 11. HD., 22.1.2007, E.2005/13656, K. 2007/586; Yargıtay 11. HD., 22.3.2004 E.2003/8878, K. 2004/2871: Kararlarda satış bedelinin ödenmiş olup olmaması esas alınmıştır. CIF satışlarda satıcının mal üzerinde menfaat sahibi olmadığı kabul edilerek sigorta sözleşmesinin alıcı lehine yapılmasının gerektiği yönünde kararlar da mevcuttur. Örneğin Yargıtay 11. HD., 27.06.1994, E. 1994/1093 K. 1994/5524 nolu kararda satıcının kendi lehine değil alıcı lehine sigorta sözleşmesi kurabileceği belirtilmiş ve satıcıya ödeme yapan sigortacının halef sıfatını kazanamayacağı sonucuna varılmış; satış bedelinin ödenip ödenmediği hususu değerlendirilmemiştir. Bu karara ilişkin karşı oy yazısında kara yolu taşıyıcısına karşı kimin tazminat talep hakkına sahip olduğu esasından hareket edilerek satıcının sigorta sözleşmesine dayanarak tazminat talep edebileceği sonucuna ulaşılmışsa da bu kana katılmak mümkün değildir. Taşıyıcıya karşı tazminat talep hakkına sahip olmak ile sigorta hukuku ilkeleri bakımından eşya üzerinde sigortalananabilir menfaate sahip olmak farklı kavramlardır. Örneğin deniz yolu ile gerçekleşen taşımalarda taşıyandan tazminat talep etme hakkına sahip olan kişi taşıyan, yükleten veya gönderilen olabilir ve bu kişinin eşya ile arasındaki hukuki ilişkinin türü önemli değildir. Ancak bu kişiler her durumda eşya üzerinde sigortalananabilir menfaate sahip kişi olmayabilir.: YETİŞ ŞAMLI, s.181, 182. Kararlar: www.lexpera.com (Erişim Tarihi: 14.06.2020)

⁹¹ GÜRSES, s.300; ŞEKER, s.96; ÜNAN, s.24.

⁹² ŞEKER, s.83 vd. TTK m.1421/1'de her ne kadar sigortacının sorumluluğunun sözleşmenin yapılmasıyla başlayacağı belirtilse de bu hüküm sözleşmenin kurulduğu sırada seferin başlamış olması hâlinde anlam ifade eder.: ŞEKER, s.83. Anderson v. Morice kararına konu olan olayda, CIF satış konusu pirinç yükünün bir kısmı gemiye yüklendikten sonra gemi batmış; geminin batmasının ardından yük için konişmento düzenlenerek alıcıya ciro edilmiştir. Eşyanın yüklenmesi tamamlanmamış olduğu için gemi ile birlikte batan eşya bakımından da alıcının sigortalananabilir menfaate sahip olmadığı kabul edilmektedir. Karara ilişkin ayrıntı için: GÜRSES, Marine Insurance, s.37.

⁹³ GÜRSES, s.304-305; ÜNAN, s.26.

⁹⁴ SAYHAN, s.109. Kaldı ki eTTK m.1458'den farklı olarak, TTK m.1470 gereğince, kimin olacağı onun hesabına sözleşme hâli dışında, aynı menfaate sahip olan iki kişiden birisinin menfaati diğerine devretmesi hâlinde dahi aksi kararlaştırılmadıkça sözleşme sona erer.

bedelinin ödenmesi hâlinde sigortalanabilir menfaate alıcının, aksi hâlde satıcının sahip olması yukarıda açıklanan temel prensiplerden ötürü kabul edilebilecek bir durum değildir. Burada iki ayrı menfaat söz konusudur ve bu menfaatlardan yalnız birisi, ki o da eşyaya ilişkin hasara katlanma yükümlülüğünün ortaya çıkardığı menfaattir, yük sigortası sözleşmesine konu edilebilir. Şu hâlde, satıcının kendi hesabına kurduğu yük sigortası sözleşmesi TTK m.1408'in ilk cümlesi gereği menfaat mevcut olmadığından geçersizdir⁹⁵. Geçersiz bir sigorta sözleşmesine göre tazminat ödeyen sigortacı haklı bir ödeme yapmış olmadığından TTK m.1472 uyarınca halef sıfatını kazanamaz ve zarar sorumlusu taşıyana başvurması mümkün olmaz⁹⁶.

Sigorta sözleşmesinin kimin olacağı onun hesabına kurulması hâli de vardığımız sonucu değiştirmez. Kimin olacağı onun hesabına sigortaya da herhangi bir kimsenin herhangi bir menfaati değil belli bir menfaat konu edilir ve sözleşmeye konu edilen menfaate riziko gerçekleştiği anda kim sahip ise o kişi sigortalı olarak talep hakkına sahip olur. Sigorta sözleşmesinin eşyanın gemiye yüklenmesinden önceki sürece ilişkin teminat sağlanması ve yüklemmeden önce sözleşmenin satıcı hesabına hüküm doğurduğunun kabul edilmesi durumunda dahi, satıcı eşyanın hasara veya ziyaa uğramaması ile ilgili menfaati bakımından hak sahibi sayılabilir. Sözleşmenin yüklemmeden önceki süreç için teminat sağlanması ancak satıcının hesabına kurulması hâlinde ise, hasarın alıcıya geçmesi ile menfaat eksikliğine ilişkin özel bir hüküm olan TTK m.1470 gereğince sözleşme ilişkisi sona erecektir⁹⁷. Böyle bir ihtimalde şu sonuçlar ortaya çıkar: Eşyanın gemiye yüklenmesinden önce hasara katlanma yükümlülüğünü taşıyan satıcı yükleme öncesinde meydana gelen riziko için sigortacıdan tazminat talep edebilir. Hasara katlanma yükümlülüğü henüz satıcı üzerinde olduğu için alıcıya karşı eşyayı teslim etme borcundan kurtulmamıştır; diğer bir anlatımla alıcı CIF A1 hükmü gereği malları sağlamalıdır. Böylelikle sigorta sözleşmesi satıcıya teminat sağlamış olur. Eşyanın yüklemmeden sonra hasara veya ziyaa uğraması hâlindeyse sigorta sözleşmesi TTK m.1470 gereği sona ermiş olduğundan satıcı CIF A5 hükmünü ihlâl etmiş olur.

V. SONUÇ

CIF satış sözleşmeleri, alıcının eşyanın taşınmasına ve sigorta ettirilmesine ilişkin sözleşmelerin kurulmasında ve yabancı olduğu ihraç ülkesinin gümrük işlemlerinin yerine getirilmesinde yer almayı tercih etmediği hâllerde kurulan sözleşmelerdendir. Bu sözleşmelerde satıcı, sigorta sözleşmesinin kurulmasında sözleşmeye konu edilen menfaate özellikle dikkat etmelidir. Sigorta sözleşmesi başkası hesabına veya kimin olacağı onun hesabına sözleşme olarak kurulabilir ancak sözleşmeye konu edilen menfaat eşyanın hasara veya ziyaa uğraması sebebiyle hasara katlanma yükümlülüğü altında olan alıcının veya üçüncü kişinin menfaati olmalıdır. CIF satışlarda hasar kavramı karşı edim hasarını ifade ettiğinden eşyanın taşıma sırasında hasara veya ziyaa uğraması hâlinde alıcının bedel ödeme borcu varlığını devam ettirir. Satış bedelinin ödenmemesi satış sözleşmesinin ihlâli anlamına gelmekle birlikte, bu durum satıcı bakımından eşyaya ilişkin yük sigortası ile teminat altına alınabilecek bir menfaat doğurmaz. Eşya üzerinde sigortalanabilir menfaate sahip olmayan satıcının kendi hesabına kurduğu yük sigortası sözleşmesi satış bedelinin ödenmiş olup olmadığına bakılmaksızın TTK m.1408 gereği kesin hükümsüzdür. Satıcı ancak bir alacak sigortası sözleşmesi ile satış bedelinin ödenmesine ilişkin menfaatini teminat altına alabilir. Bu sebeplerle yargı kararlarında satıcı hesabına kurulan yük sigortası sözleşmesi kapsamında satıcıya tazminat ödeyen sigortacının halef sıfatını kazanıp kazanmadığının satış bedelinin ödeme durumuna göre tespit edilmesi isabetli bir yaklaşım olarak görülmektedir.

⁹⁵Kanun koyucu TTK m.1408 hükmünde “geçersizlik” ifadesine yer verirken bunun ne tür bir geçersizlik olduğunu açık bırakmıştır. Hükmün gerekçesinde sözleşmenin esaslı noktası olan menfaatin eksikliğinin “yokluk” teşkil edeceği belirtilmiştir. Öğretide, menfaatin baştan itibaren bulunmaması hâlinde başlangıçtaki objektif imkansızlık hâlinin söz konusu olacağı ve TBK m.27 gereği sözleşmenin kesin hükümsüzlük (butlan) ile sakat olacağı savunulmaktadır.: SAYHAN, s.134-135; TAŞKIN, s.269-271. Alman Hukukunda da menfaat eksikliğine bağlanan sonuç sözleşmenin batıl olmasıdır.: LANGHEID/WANDT, § 80, Nr. 4.

⁹⁶ KENDER, s.371 vd.; YAZICIOĞLU/ŞEKER ÖĞÜZ, s, 196 vd.; Merih Kemal OMAÇ, Türk Hukukunda Sigortacının Kanuni Halefiyeti, Vedat Yayıncılık, İstanbul, 2011, s.70.

⁹⁷ TTK m.1470 gereğince sona ermenin hükmü için: TAŞKIN, s.279-280. Ayrıca bkz.: SAYHAN, s.124 vd.

KAYNAKÇA

- AKINTÜRK, Turgut: Satım Akdinde Hasarın İntikali, Ankara, 1986, s.22- 26.
- AKYOL, ŞENER: Tam Üçüncü Şahıs Yararına Sözleşme, Fakülteler Matbaası, İstanbul, 1976.
- ALTAY, Sabah: Satım Sözleşmesinde Hasarın Geçışı, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2008.
- ARAL, Fahrettin/AYRANCI, Hasan: 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanununa Göre Hazırlanmış Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, Yetkin Yayınları, Ankara, 2012.
- ARMBRÜSTER, Christina, (PRÖLLS/MARTİN): Versicherungsvertragsgesetz: VVG, mit Nebengesetzen, Vermittlerrecht und Allgemeinen Versicherungsbedingungen, 30. Auflage, C.H.Beck, 2018: <https://beck-online.beck.de/> (Erişim Tarihi: 10.06.2020).
- AYGÖREN, Emine: Emtea Nakliyat Sigortaları, Marmara Üniversitesi Bankacılık ve Sigortacılık Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2005.
- BAĞRIAÇIK, Safiye Nur: “Sigorta Sözleşmesinde Sigorta Edilen Menfaatin Sahibinin Değişmesi”, İKÜHFD, 15(1), 2016, s.763-751.
- BERMAN, Harold J./KAUFMAN, Colin: “The Law of International Commerce Transactions (Lex Marcatoria)”, Harvard International Law Journal, 19(1), 1978, s.221-277.
- BOLLÉE, Sylvain, The Theory of Risks in the 1980 Vienna Sale of Goods Convention, CISG Database, Pace Institute of International Commercial Law, s.1-30. (http://www.sisudoc.org/cisg/en/pdf/theory_of_risks_in_cisg.sylvain_bollee.landscape.a4.pdf) (Erişim Tarihi: 06.05.2020).
- BOTES, Estian/KLOPPERS, Henk: Insurable Interest As A Requirement For Insurance Contracts: A Comparative Analysis, African Journal of International and Comparative Law, 26(1), 2018, s.130-154.
- ÇAĞA, Tahir/KENDER, Rayegân: Deniz Ticareti Hukuku II, Navlun Sözleşmesi, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2009.
- CAN, Mertol: Türk Özel Sigorta Hukuku, Cilt I, Adalet Yayınevi, Ankara, 2018.
- CAN, Mertol: Türk Özel Sigorta Hukuku, İmaj Yayınevi, Ankara, 2009.
- ÇEKER, Mustafa: 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanununa Göre Sigorta Hukuku, Karahan Kitabevi, Adana, 2016.
- DUNT, John: Marine Cargo Insurance, Informa Law, 2016.
- ERDEM, Ercüment, SIF Satışlar, CIF Sales, Beta Yayınları, İstanbul, 1999.
- ERDEM, Ercüment: Milletlerarası Ticaret Hukuku, İstanbul, 2020.
- ERDEM, Ercüment: Incoterms 2010, Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Prof. Dr. Köksal Bayraktar’a Armağan, (1), 2010, s.219-235.
- GÜRSES, Özlem: Marine Insurance Law, Routledge, New York, 2017.
- GÜRSES, Özlem, “CIF Satışlarda Sigortalanan Menfaatin Ait Olacağı Kişi Sorununa İlişkin Bir Değerlendirme”, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, LKIV(1), 2006, s.292-305.
- HANNOLD, John: “The United Nations Commission on International Trade Law: Mission and Methods”, The American Journal of Comparative Law, 1979, 27(2/3), s.201-211. (<https://www.jstor.org>) (Erişim Tarihi: 14.05.2020).
- HERBER, Rolf: Seehandelsrecht, Systematische Darstellung, 2. Auflage, De Gruyter, Berlin/Boston, 2016.
- HERMANN, Adolf H.: International Trade Terms, Standard Terms for Contracts for the International Sale of Goods, Graham&Trotman, London/Dordrecht/Boston, 1994.
- Incoterms 2000, Ticari Terimlerle İlgili ICC’nin Resmi Kurallar İçin Açıklamaları, ICC Yayın No: 560.
- INCOTERMS 2020 by the Chamber of Commerce (ICC), Paris, 2019, ICC Yayın No: 723 ET.
- KALPŞÜZ, Turgut: Denizaşırı Satışlar (Giriş- Boşaltmada Satışlar), Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, Yayın No: 65, Ankara, 1967.
- KAULADİS, Nicholas: Principles of Law Relating to International Trade, Springer, United States of America, 2006.
- KENDER, Rayegan: Türkiye’de Hususi Sigorta Hukuku, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2017.
- KOENIG, Willy: “Sigorta Menfaati ve Değerlendirilmesi”, Çev.: ÖZTAN, Fırat, BATİDER, V(1), 1969, s.46- 56.
- LANGHEID, Theo/WANDT, Manfred: Münchener Kommentar zum Versicherungsvertragsgesetz, Band 1, Systematische Darstellungen Erläuterungen zum EGVVG §§ 1-99 VVG, Verlag C. H. Beck, München, 2010.
- LISTA, Andrea: International Commercial Sales: The Sale of Goods On Shipment Terms, Informa Law, London, 2017.
- MÖLLER, Hans, “Menfaat ve Değerlendirilmesi, Çev.: Fırat ÖZTAN, BATİDER, IV(2), 1967, s.255- 273.
- OĞUZMAN, M.Kemal/ÖZ, M.Turgut: Borçlar Hukuku, Genel Hükümler, C.2, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2018.

- ODEKE, Ademuni, “Insurance of CIF and Related Contracts Under INCOTERMS, Anglo- American and Other Common Law Jurisdictions (Part I)”, *European Insurance Law Review*, (3), 2016, s.20-34.
- OMAĞ, Merih Kemal: *Türk Hukukunda Sigortacının Kanuni Halefiyeti*, Vedat Yayıncılık, İstanbul, 2011.
- ÖZDEMİR, Hayrunnisa, “Satış Sözleşmesinde Yarar ve Hasarın İntikali”, *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, Özel Hukuk Sempozyumu Özel Sayı, Prof. Dr. Cevdet Yavuz’a Armağan, Sempozyum No: III, 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu Hükümlerinin Değerlendirilmesi Sempozyumu, 3-4 Haziran 2011, Legal, İstanbul, 2012, s.349- 351.*
- POROY, Reha/YASAMAN, Hamdi: *Ticari İşletme Hukuku*, İstanbul, 2018.
- RABE, Dieter/BAHNSEN, Kay Uwe: *Seehandelsrecht, Fünftes Buch des Handelsgesetzbuches mit Nebenvorschriften und Internationalen Übereinkommen*, C.H. Beck, München, 2018.
- RAMBERG, Jan: *ICC Guide to Incoterms 2010, Understanding and Practical Use*, ICC Publication No: 720E, Paris, 2011.
- RAMBERG, Jan “INCOTERMS 2010”, *European Journal of Law Reform*, (13), 2011, s.380-387.
- SASSOON, David M.: *C.I.F and F.O.B. Contracts*, Sweet and Maxwell, London, 1995.
- SAYHAN, İsmet: *Sigorta Sözleşmelerinin Konusu: Aşkın Sigorta, Eksik Sigorta, Sigorta Tazminatının Hesaplanması*, Ankara, 2001.
- SEVİNÇ KUYUCU, Aslıhan: *INCOTERMS (Uluslararası Ticari Terimler)*, Filiz Kitabevi, İstanbul, 2011.
- SOPACI ÖZTUNA, Birgül: “Sigorta Konusu Menfaatin Yokluğunun ve Menfaat Sahibi Değişikliğinin Sözleşmeye Etkisi”, *Sigorta Hukuku Sempozyumları, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2018, s.107- 136.*
- SÜZEL, Cüneyt: *Deniz Ticareti Hukukunda Taşıtan ve Yükleten*, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2014.
- ŞEKER, Zehra: *Deniz Yoluyla Yük Taşınmasında Sigorta Himayesinin Kapsamı*, Beta Yayınları, İstanbul, 2001.
- TAŞKIN, Melda: “Zarar Sigortalarında Menfaat Eksikliği”, *BATİDER, XXXIII(1)*, 2017, s.261-289.
- THAYER, Philip W.: *C.I.F. Contracts in International Commerce*, 53 *Harv. L. Rev.*, (792), 1940, s.792-826.
- ÜLGEN, Hüseyin/HELVACI, Mehmet/KAYA, Arslan/NOMER ERTAN, N. Fusun: *Ticari İşletme Hukuku*, İstanbul, 2019.
- ÜNAN, Samim: *Türk Ticaret Kanunu Şerhi, Altıncı Kitap, Sigorta Hukuku, Cilt II, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2016.*
- ÜNAN, Samim: *Türk Ticaret Kanunu Şerhi, Altıncı Kitap, Sigorta Hukuku, Cilt I, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2016.*
- ÜNAN, Samim: “Sif (cif) Olarak Satılan Mallar İçin Yapıtılan Yük Sigortasında Sigortalabilir Menfaat”, *Sigorta Hukuku Dergisi*, (1), 1997, s.15-29.
- WANDT, Manfred: *Versicherungsrecht*, Carl Heymanns Verlag, 5. Auflage, 2009.
- WÜSTENDÖRFER, Hans: *Neuzeitliches Seehandelsrecht mit besonderer Berücksichtigung des angloamerikanischen und internationalen Rechts*, zweite durchgesehene und verbesserte Auflage, Tübingen, 1950.
- YAVAŞ, Aksoy: *Kara Yoluyla Konteyner ile Yapılan Yük Taşınmasında Kayıp veya Hasardan Doğan Sorumluluk (Türk Hukukunda ve Uluslararası Sözleşmelerde)*, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2016.
- YAZICIOĞLU, Emine: *Tekne Sigortası Sözleşmesi*, İstanbul, 2003.
- YAZICIOĞLU, Emine: “Türk Ticaret Kanunu Tasarısı’nın “Sigorta Hukuku” Kitabındaki Hükümler Hakkında Bazı Değerlendirmeler”, *Türk Ticaret Kanunu Taslağı, Sigorta Hukuku Dergisi*, (1), 2005, s.79-87.
- YAZICIOĞLU, Emine/ŞEKER ÖĞÜZ, Zehra, *Sigorta Hukuku*, Filiz Kitabevi, İstanbul, 2019.
- YAZICIOĞLU/Emine, (Kender/Çetingil) *Deniz Ticareti Hukuku*, Filiz Kitabevi, İstanbul, 2020.
- YELMEN, Adem: “Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşmasına Göre Hasarın İntikali”, *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, Özel Sayı, Prof. Dr. Cevdet Yavuz’a Armağan*, 22(3), 2016, s.2950- 2966.
- YETİŞ ŞAMLI, Kübra: *6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu’na Göre Taşıyanın Zıya, Hasar ve Geç Teslimden Sorumluluğu*, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2013.
- ZEVKLİLER, Aydın/GÖKYAYLA, K. Emre: *Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri*, Turhan Kitabevi, Ankara, 2014.